

Riksdagen Uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden 2024/25:32

Fredagen den 16 maj

§ 1 Utrikesfrågor

Utrikesminister Maria Malmer Stenergard

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 14 april 2025**

Återrapport från informellt ministermöte den 7–8 maj 2025

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 20 maj 2025**

Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag förklarar dagens sammanträde med EU-nämnden öppnat och välkomnar utrikesminister Maria Malmer Stenergard med medarbetare. Först gäller det återrapporterna.

Anf. 2 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! EU-nämnden har mottagit en skriftlig återrapport från rådets möte den 14 april, och jag har inget att tillägga.

Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN:

Vill utrikesministern säga något om det informella ministermötet?

Anf. 4 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! Jag har informerats om att man inte brukar återrapportera från de informella mötena, men om nämnden vill säger jag gärna några ord om diskussionen.

Anf. 5 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi tar tacksamt emot en muntlig återrapport eftersom vi inte får någon skriftlig sådan.

Anf. 6 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! Jag har av en medarbetare blivit informerad om vad jag kan säga och inte säga eftersom diskussionen var sluten.

Vi diskuterade givetvis situationen i Ukraina. Vidare hade vi förmånen att ha Storbritanniens utrikesminister på plats för att diskutera relationen mellan EU och Storbritannien. Det är också ett toppmöte på gång. Vi hade också en diskussion om den transatlantiska relationen.

Anf. 7 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för återrapporterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3 på dagordningen, Aktuella frågor.

Anf. 8 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! Rådets nästa möte hålls den 20 maj i Bryssel, och på dagordningen står två diskussionspunkter: Rysslands aggression mot Ukraina och situationen i Mellanöstern, inklusive Syrien.

Vi har så här långt inte fått information om att den höga representanten Kaja Kallas väntas ta upp något under punkten Aktuella frågor, och mötet är också ganska kort.

Anf. 9 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi går till dagordningspunkt 4, Rysslands angrepp mot Ukraina.

Anf. 10 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! I början av mötet deltar Ukrainas utrikesminister Andrij Sybiha via videolänk.

Ryssland fortsätter med sina dödliga attacker mot Ukraina med angrepp på civila och civil infrastruktur, vilket resulterade i att april var den månad med högst dödlighet för ukrainska civila sedan september 2024.

Så agerar inte ett land som vill ha fred. Däremot är det tydligt att Ukraina vill ha fred. Ukraina har i över 50 dagar visat sig redo för en fullständig 30-dagars vapenvila. Putin är varken redo för en fullständig vapenvila eller för att förhandla i god tro.

Regeringen verkar för att EU ska ge starkast möjliga stöd till Ukraina och tala med en enad europeisk röst för en rättvis och hållbar fred i linje med FN:s stadgar.

Regeringen välkomnar att EU tar en aktiv roll i att stärka Ukrainas försvars- och avskräckningsförmåga. Den höga representanten har utarbetat förslag på hur EU kan bidra till säkerhetsgarantier för Ukraina>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<. Regeringen framhåller att förslaget bör ses som ett komplement till andra pågående ansträngningar.

I denna dynamiska händelseutveckling är det avgörande att EU:s grundläggande politik står fast. Ytterligare stöd till Ukraina och ökat tryck på Ryssland förblir vår högsta prioritet. Endast under ökad press kommer Ryssland att ha incitament att engagera sig i förhandlingar. Ekonomin är Rysslands svaga punkt. Inflationen är hög och tillväxten svag, och utländska investerare undviker den ryska marknaden. EU:s sanktioner fungerar.

Regeringen välkomnar att det 17:e sanktionspaketet har överenskommits och kommer att antas på tisdagens FAC-möte. Det innehåller ytterligare åtgärder mot energisektorn, finanssektorn och skuggflottan. Regeringen har aktivt bidragit till arbetet med sanktionslistningar inför det 17:e sanktionspaketet, inklusive fartyg och juridiska personer. Regeringen välkomnar också att nya beslut om sanktioner inom den så kallade Navalnyjregimen och inom hybridsanktionsregimen ska antas vid FAC.

För att ytterligare begränsa den ryska krigsekonomin verkar regeringen för att kommissionens ska presentera förslag om att utvidga importtullarna mot Ryssland till att omfatta ytterligare varusektorer. Kommissionen har lagt fram förslag på importtullar på vissa ryska gödsel- och jordbruksprodukter, vilket är positivt. Regeringen driver även på för ett totalt importförbud av rysk LNG och för ett sänkt oljepristak.

Det är centralt att USA förblir engagerat i europeisk säkerhet. Sverige och våra internationella partner måste fortsätta att göra allt man kan för att stödja Ukraina och försätta dem i starkast möjliga position.

Uttökade och påskyndade leveranser av militärt stöd är en förutsättning, och regeringen välkomnar alla steg som tas för att stärka Ukraina militärt.

Regeringen arbetar för att snarast ta vidare arbetet med den höga representantens initiativ, som i ett första steg fokuserar på att förse Ukraina med 2 miljoner artillerigranater under 2025 för att matcha Ukrainas mest omedelbara behov. Med de stödpaket som hittills har beslutats under 2025 uppskattar regeringen att Sverige kan bidra med cirka 220 miljoner euro till initiativet.

Regeringen anser att EU och våra partner bör gå vidare och använda grundkapitalet av de immobiliserade ryska centralbankstillgångarna till förmån för Ukraina. Vi bedömer att det går att skapa förutsättningar för sådana steg i enlighet med folkrätten och EU-rätten. Vi anser att tiden är inne, och vi kommer att fortsätta att uppmäna kommissionen att snarast lägga fram förslag på hur detta kan göras.

Den senaste utvecklingen understryker hur viktigt det är att komma framåt i Ukrainas men också Moldaviens EU-anslutningsprocess. Regeringen verkar för att detta ska ske så snart som möjligt och för att ytterligare kluster, förhoppningsvis alla, öppnas under 2025.

Avslutningsvis måste Ryssland hållas ansvarigt för sina brott. Därför är det glädjande att viktiga framsteg har nåtts vad gäller etablerandet av en särskild tribunal för aggressionsbrottet efter mer än två års arbete i den kärngrupp där Sverige ingår. Detta uppmärksammades i Lviv den 9 maj vid en ceremoni för den särskilda tribunalens inrättande. Europarådets ministerkommitté fastslog vid sitt möte den 13–14 maj i Luxemburg att processen nu ska lämnas över till Europarådet. Vi välkomnar även att arbetet med att inrätta en skadeståndskommission för Ukraina pågår.

Anf. 11 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för redogörelsen. Låt mig börja med att säga att det är en positiv överraskning att utrikesministern är på plats. Det känns viktigt och bra i detta läge.

Vi instämmer i regeringens ståndpunkt. I rådande läge med en evig utveckling och stora frågetecken är det otroligt viktigt att EU fortsätter att stå stadigt bakom Ukraina, ökar sina ansträngningar, håller i och fullt ut visar sitt stöd så att Ukraina verkligen känner att Europa och EU tydligt står bakom dem och att de inte är beroende av bara vissa länder.

Av detta skäl är det som vanligt lite oroväckande med Ungern, och därför undrar jag om utrikesministern kan utveckla vad som sker där och om det tas några ytterligare steg på denna front.

Anf. 12 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för dragningen. Jag instämmer i princip till fullo i regeringens ståndpunkt, men skulle vilja se lite förtydliganden och kanske något tillägg.

Jag hann inte riktigt uppfatta om importstoppet skulle gälla bara flytande LNG eller all LNG. Det vore intressant att veta, för en del går via hamnar och annat via rör. I det skriftliga underlaget står det om åtgärder gällande energi och importförbud för LNG. Jag skulle gärna se ett importförbud för all rysk energi.

Kopplat till kringgåendet av sanktionerna är att EU importerar bensin från Indien och Turkiet gjord på rysk olja. Jag skulle vilja veta hur man jobbar för sekundära sanktioner mot de länder som inte har sanktioner mot Ryssland.

Jag saknar något som kom upp här för någon vecka sedan, nämligen importen av rysk torsk och övrig fisk. EU importerar ganska mycket rysk torsk, och jag skulle vilja veta om regeringen driver på för ett förbud mot rysk fisk till EU.

Slutligen har jag en fråga. USA har kommit längre vad gäller sanktioner mot fartyg i skuggflottan, och det känns som att USA är betydligt snabbare än EU. Jag förstår att det handlar om byråkrati, men jag undrar om regeringen driver på för att underlätta så att det går snabbare att belägga fartyg med sanktioner? För ganska många månader sedan hade USA ungefär dubbelt så många fartyg som EU på sin sanktionslista. Nu har EU kommit i fatt lite, men man ligger fortfarande efter. Hur jobbar man för att snabba på denna process? Det borde ligga i allas intresse att göra detta så snabbt som möjligt.

Anf. 13 ANDERS EKEGREN (L):

Det känns väldigt bra att Sverige utan tvekan är en av Ukrainas bästa vänner, tillsammans med de nordiska och baltiska länderna. Det känns också bra att vi har en bred politisk enighet i Sverige om detta stöd.

Ukraina har haft en fördel, nämligen tullfrihet. Men avtalet löper ut den 5 juni, och vad jag vet finns det inget nytt avtal klart. Det finns länder, bland andra trist nog Polen, som inte alls är intresserade att fortsätta med denna tullfrihet. Men det är viktigt med ett avtal eftersom det kan gynna Ukraina på flera olika sätt.

Hur jobbar regeringen för att ett nytt avtal ska komma till stånd?

Anf. 14 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! Tack för många bra frågor!

Ungern fortsätter att blockera stöd genom EPF och försvåra steg i Ukrainas anslutningsprocess. Vi är mycket tydliga i kritiken mot Ungerns agerande, och det är något jag och statsministern också tydligt markerat i olika sammanhang. Med det sagt är det glädjande att det nu finns ett enhälligt stöd för det 17:e sanktionspaketet>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<. Men vi ropar som sagt inte hej än.

Apropå Jacob Risbergs frågor innehåller det 17:e sanktionspaketet nästan 200 fartyg i skuggflottan.>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<. Paketet innehåller också ett förbud mot att göra affärer med ett antal entiteter, vilket också tar sikte på kringgående av sanktioner via tredjeland.

Det här med kringgående är något som ständigt rör på sig. Man måste vara på tårna för att täppa till de hål som hela tiden öppnas. Jag ser framför mig att det är ett arbete som vi fortsatt kommer att behöva prioritera.

När det gäller rysk energi håller jag helt och fullt med Jacob Risberg. Det är väldigt glädjande att kommissionen den 6 maj presenterade en färdplan för att fasa ut rysk energi helt till 2027. Det följer på det tidigare meddelandet som presenterades 2022. Färdplanen innehåller nio åtgärder inom gas, kärnkraft och olja. Och man aviserar flera kommande lagförslag.

Regeringen välkomnar naturligtvis detta, även om vi gärna hade sett det på plats i går. Vi vet hur stort beroendet är och har varit av rysk gas inom EU och hur stor möda EU:s medlemsländer har lagt och lägger på att göra sig kvitt det beroendet.

Jag ska säga något ytterligare om kringgåendet. Regeringen föreslår och driver på för ytterligare åtgärder i sanktionspaketen som syftar till att just täppa till kryphål och motverka kringgåendet. Ett flertal av de förslag som Sverige har initierat har också införlivats i sanktionerna, till exempel åtgärder som riktar sig mot skuggflottan och rysk export av naturgas.

Regeringen arbetar också kontinuerligt för att motverka kringgåenden och sanktionsbrott här. Det var också därför riksdagen röstade igenom propositionen om den lag som träder i kraft nu den 10 juni. Det är väldigt bra. Vi har också gett nio myndigheter i uppdrag att arbeta med att stötta näringslivet och komma åt kringgående.

När det gäller frågan om handelslättnader har EU sedan 2022 som bekant handelslättnader för Ukraina som gäller fram till juni 2025. Regeringen verkar för det långsiktiga målet om att ge Ukraina fullt tillträde till EU:s inre marknad, vilket innebär att samtliga handelshinder lyfts.

Handelslättnaderna är centrala för att hålla igång Ukrainas handel och ekonomi samt stärka Ukrainas motståndskraft. Regeringen verkar för att komma vidare när det gäller översynen av EU:s handelsavtal med Ukraina och nå en överenskommelse som innebär omfattande men också permanenta handelslättnader. Det är klart att vi vill se till att vi inte vidtar åtgärder som i detta läge slår mot Ukrainas ekonomi.

När det gäller fisk pågår det för närvarande inga sådana diskussioner i fråga om sanktioner. Men vi bereder importtullar. Det vore bra om de omfattade även fisk.

Anf. 15 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Även jag vill sälla mig till kören som står bakom regeringens ståndpunkt. Där är det inga konstigheter.

Som jag förstod det verkar det ljusna lite när det gäller förlängningen för att se till att de immobiliserade tillgångarna blir kvar i EU. Det pratade vi om på förra mötet. Det är jätteviktigt att fortsätta, för att kunna nyttja resten. Men det driver regeringen sedan tidigare.

Problemet, det vill säga Ungern, kvarstår dock. Ryssland visar verkligen inte någon som helst vilja att nå fred, vilket däremot Ukraina faktiskt gör. Vi får alltså bereda oss på att detta kommer att pågå under lång tid framöver. Med tanke på det måste man ändå ställa sig frågan: Hur jobbar vi runt Ungern, så att de helt enkelt slutar vara ett hinder på lång sikt och så att EU kan agera kraftfullt?

Vi har den här koalitionen av villiga. Men hur ser planen ut?

Anf. 16 JACOB RISBERG (MP):

Tack för svaren, utrikesministern! Jag vill kanske ha ett förtydligande kring fisken. Du sa någonting om att Sverige välkomnar att det kommer att pratas brett. Men är just fisken någonting som Sverige kommer att driva aktivt för att se till att det kommer upp på bordet, så att man uttryckligen pratar om importen av rysk fisk? Det skulle jag vilja veta.

Det händer ibland att det kommer ganska vaga svar från regeringen, men efteråt när något har gått igenom i EU hör vi att Sverige varit drivande för det. Nu skulle jag vilja få veta i förväg om detta är något där Sverige är drivande, så att vi får reda på det innan det eventuella importförbudet kommer på plats.

Anf. 17 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag vill bara lägga till en fråga, för att förtydliga. Var svaret att *all* rysk energi skulle omfattas till 2027?

Anf. 18 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! Färdplanen omfattar *all* rysk energi. Det är väldigt positivt.

När det gäller fisk har den frågan inte aktualiserats över huvud taget. Men vi är för så breda importtullar som möjligt, vilket innebär att vi skulle ställa oss positiva till det även när det gäller fisk. Nu har det som sagt inte varit en fråga som aktualiserats. Men det är klart att vi skulle ställa oss bakom det också.

Jag tycker dock att det finns många andra lågt hängande frukter som också kan plockas. Inte minst energin är viktig för att slå mot just den ryska krigskassan.

>>> Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen <<<

>>> Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen <<<

>>> Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen <<<

>>> Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen <<<

Anf. 19 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Situationen i Mellanöstern, inbegripet Syrien. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 20 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru ordförande! Jag vill inleda med situationen i Gaza, som förvärras för var dag som går utan att humanitär hjälp släpps in. Sveriges och EU:s ståndpunkt är klar. Det krävs omedelbart humanitärt tillträde för att minska det enorma lidandet bland civilbefolkningen. Civila måste skyddas. Gisslan måste frigges omedelbart och ovillkorligen.

Terroristorganisationen Hamas har ett tungt ansvar för den aktuella situationen. Vi får inte glömma att Israel den 7 oktober 2023 utsattes för det värsta massmordet av judar sedan Förintelsen.

Vi uppmanar parterna att återgå till en vapenvila som också kan lägga grunden för ett varaktigt slut på stridigheterna. På sikt behövs en fredsprocess som leder fram till en förhandlad tvåstatslösning.

Att Israel helt förhindrat humanitära leveranser till Gaza i mer än två månader är oacceptabelt. Tillsammans med EU kräver regeringen att obehindrat tillträde för humanitära aktörer i hela Gaza omedelbart säkerställs i enlighet med Israels skyldigheter under den internationella humanitära rätten.

Humanitärt bistånd måste följa de humanitära principerna om humanitet, neutralitet, opartiskhet och oberoende och får aldrig användas som påtryckningsmedel. Den israeliska regeringens aviserade planer för en utökad militär offensiv med storskaliga tvångsförflyttningar är oacceptabla. Gazas territorium får inte reduceras eller ändras.

Intensifierad krigsföring riskerar också att tvinga än fler människor att försöka fly och leda till ökade migrationsströmmar.

I syfte att öka trycket på Israel att omedelbart tillåta humanitärt tillträde ställer sig regeringen positiv till att EU-kommissionen gör en översyn av Israels efterlevnad av artikel 2 i associeringsavtalet med EU om respekten för mänskliga rättigheter. En översyn kommer att ta tid och behöver även värna en långsiktigt fungerande relation mellan EU och Israel.

Det viktiga är att se vad EU kan göra nu för att påverka den humanitära situationen. Som en del i detta fortsätter vi att föra samtal med israeliska regeringsföreträdare om kravet på att tillåta humanitär nödhjälp att komma in i Gaza i enlighet med Israels skyldigheter enligt internationell humanitär rätt. Israel har rätt att försvara sig, och den rätten måste utövas i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten.

Regeringen vill liksom övriga EU bidra till en långsiktig och hållbar lösning på konflikten mellan Israel och Palestina. Hamas kan inte ha en plats i ett framtida styre av Gaza. Vi vill se ett enat Gaza och Västbanken under ledning av en reformerad palestinsk myndighet. Det högnivåmöte om tvåstatslösningen som under Frankrikes och Saudiarabiens ledning ska hållas i New York i juni blir ett viktigt tillfälle för dialog.

Regeringen ser med stor oro på den allvarliga utvecklingen på Västbanken med Israels utökade militära operationer och det eskalerande bosättnarvåldet, den fortsatta expansionen av bosättningar och demoleringarna av palestinska hem. Regeringen fortsätter att agera för fler beslut om sanktioner mot extremistiska bosättare. Regeringen verkar också för fler listningar av personer och enheter som stöder Hamas eller Palestinska islamiska jihad.

Låt mig övergå till Syrien. Regeringen anser att det är angeläget att fortsätta se över hur EU på bästa sätt bidrar till en fredlig utveckling mot ett stabilt Syrien där alla syriers rättigheter respekteras. Detta tillsammans med en ekonomisk återhämtning för landet ligger i vårt intresse.

Rådet kommer vid mötet att återkomma till frågan om sanktionerna och deras betydelse för utvecklingen i landet. De sanktionssuspenderingar som EU hittills genomfört har haft en tydlig politisk effekt men en betydligt mindre ekonomisk sådan.

Regeringens ansats är att sanktioner och sanktionslättnader utgör en viktig och integrerad del av EU:s samlade politik gentemot Syrien. Sanktionslättnader bör användas på ett sätt som bidrar till ett mer stabilt och demokratiskt Syrien där alla syriers fri- och rättigheter respekteras, till att återstarta en nödvändig ekonomisk utveckling och till att tillgodose den syriska befolkningens grundläggande behov.

Om utvecklingen går i fel riktning behöver EU kunna återinföra eller fatta beslut om nya sanktioner. Regeringen anser också att det är ytterst angeläget att sanktioner mot den tidigare Assadregimen behålls.

Samordningen med USA, Storbritannien och andra är viktig.

Vi fortsätter att betona vikten av en inkluderande politisk process, att ansvar utkrävs för brott begångna under såväl Assadregimen som efter dess fall och att den syriska övergångsregeringen visar på vilja till internationellt samarbete i frågor om exempelvis eliminering av kemiska vapen, ansvarsutkrävande och kampen mot terrorism.

De försäkringar vi fått måste följas av konkreta åtgärder. Flera av dessa punkter framförde jag i ett samtal nyligen med Syriens social- och arbetsmarknadsminister, som är den enda kvinnan i regeringen och också kristen.

Stridigheterna i södra Syrien i början av maj understryker behovet av stabilitet i hela landet. De samtal som pågår mellan övergångsregeringen och olika etniska och religiösa grupper i Syrien är viktiga för inkluderingen i den politiska processen.

De väpnade angrepp vi ser mot Syrien och de uttalanden vi hör från politiska ledare om var syriska trupper får och inte får befinna sig inom landets gränser bidrar inte till en konstruktiv utveckling av situationen och riskerar att vara destabiliserande. Regeringen uppmanar till respekt för Syriens territoriella integritet och suveränitet och välkomnar att EU:s budskap är tydligt i detta hänseende.

Herr ordförande! Låt mig avslutningsvis konstatera att regeringen ser med fortsatt oro på situationen i nordöstra Syrien, inklusive i lägren, inte minst i ljuset av USA:s planerade neddragningar inom både bistånd och militär närvaro.

Det är viktigt med fortsatta diskussioner om hur EU bör agera och vad vi kan bidra med. För regeringen kommer detta att vara en prioriterad fråga.

Anf. 21 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Ordförande! Det enda som barnen ser komma in i Gaza är bomber och missiler. Så beskriver Unicef situationen just nu. Den är verkligen bortom katastrofal. Människorna är inlåsta samtidigt som det inte kommer in någon som helst humanitär hjälp, och bomber och missiler faller. Sjukhusen är överfyllda. Och i stort sett alla humanitära organisationer skriker nu efter hjälp.

FN och FN-organisationerna är alltmer tydliga om hur katastrofal situationen är. Tom Fletcher, som är chef för katastroffonden OCHA, var i säkerhetsrådet i veckan. Han frågade dem om de kommer att agera resolut för att motverka folkmord och försäkra respekt för internationell rätt. FN har också uttryckt att Israel aktivt använder hunger som ett vapen, vilket är ett folkrättsbrott. Det är verkligen en helt katastrofal situation. Den har varit katastrofal länge, men den blir verkligen bara värre och värre.

Vi måste ju någonstans ändå vara tydliga med att det ju är aktiva politiska beslut från den israeliska regeringen som skapar detta just nu. Det var ett aktivt beslut att bryta vapenvilan. Det är ett aktivt beslut att förbjuda UNRWA från att verka. Det är ett aktivt beslut att inte släppa in mat, mediciner och annan helt nödvändig humanitär hjälp och att inte släppa in alla de lastbilar som står redo vid gränsen för att komma in och faktiskt

hjälpa till. Det är också ett aktivt politiskt beslut att mena att man ska utöka den militära offensiven och genomföra tvångsförflyttningar – precis som utrikesministern också uppgav.

I den här katastrofala situationen verkar dialog uppenbarligen inte fungera. Nu har EU använt sig av dialogverktyget i ett och ett halvt år, och Israel bara eskalerar sitt agerande. Det måste till åtgärder. Det är jättebra att regeringen nu öppnar för att ställa sig bakom att man ska se över artikel 2 i associeringsavtalet, men det måste till mer. Jag hörde att utrikesministern uttryckte att EU behöver agera, men jag har inte hört något konkret om hur.

Jag ser också att flera länder inom EU nu ändå tar steg framåt. Exempelvis har Belgien nu också lyft frågan om att förbjuda handel med varor från ockuperade områden. Man har även lyft frågan om att förbjuda vapenexport. Det visar de uppgifter vi tar del av. Utrikesministern får gärna utveckla hur hon ser att EU faktiskt kan agera här och nu för att få slut på detta.

Anf. 22 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, ministern, för redogörelsen!

Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är positivt att regeringen nu skärper tonen mot Israel, men vi kan också konstatera att det inte är tillräckligt. Jag ska inte upprepa allt som har sagts om hur situationen är i Gaza. Vi vet alla hur det ser ut där. Israel använder svält som vapen. Man har brutit vapenvilan, och det har nu länge varit ett ensidigt krig där det är ett land – det vill säga Israel – som angriper ett annat.

Jag vill börja med att säga att jag står fast vid samtliga tidigare avvikande ståndpunkter, för ingenting har förändrats i de delarna. Jag vill också vara tydlig med att regeringen fortfarande är för vag i sitt ställningstagande och att det inte är tillräckligt att prata om att situationen i Gaza är oacceptabel. Vi måste få till ett tydligt fördömande av Israel mot bakgrund av de krigsbrott som Israel uppenbarligen begår i Gaza. Vi ser tvångsförflyttningar, blockad av införsel av förnödenheter och att man använder svält som vapen.

Dödandet av civilbefolkningen är i en så stor omfattning att det kan liknas vid folkmord. Man dödar journalister och hjälparbetare. Man förstör sjukhus och skolor, och det är också tydligt att Israel är den part som bröt vapenvilan.

Vi i Vänsterpartiet anser inte att det räcker att samtala med Israels regering, utan vi vill se påtryckningar i form av sanktioner. Det är uppenbart att samtal inte har lett till några som helst framsteg – vilket också har framförts tidigare. Vi vill att Sverige med kraft agerar i EU för att införa vapenembargo mot Israel och att handelsavtalet, det vill säga associeringsavtalet mellan EU och Israel, stoppas. Vi vill se hårdare sanktioner mot de illegala bosättarna. Regeringen pratar om extrema, men alla bosättare är illegala och behöver beläggas med sanktioner. Vi vill också se en total bojkott av varor från ockuperat område.

Det vi behöver se är också att Sverige aktivt stöder ICC och ICJ och de rättsprocesser som finns, och att Netanyahu och samtliga åtalade för krigsbrott ställs inför rätta. Vi måste också se till att garantera fullt tillträde för alla undersökande kommissioner för faktainsamling som till exempel är mandaterade av FN.

Jag stannar där. Jag tror att det finns många fler frågor, och jag ser fram emot svaren.

Anf. 23 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag tackar ministern!

Nu är ordens tid förbi. Vi kan konstatera att EU inte har förmått att agera i den här konflikten när det gäller Gaza, Palestina och den israeliska regeringen. Det är fullständigt förödande. Det visar inte minst EU:s svaghet i världen och att det nu egentligen bara är USA som eventuellt skulle kunna förmå att sätta tryck på riktigt.

Så här kan vi inte ha det. När man pratar med människor som befinner sig på plats, alltså hjälporganisationer, är de fullständigt eniga. Rapporter från svenskar som befinner sig på plats för att försöka hjälpa till säger att de nu möts av att man knappt vill ha något med oss att göra. Sverige har helt enkelt fått ett så dåligt rykte – inte bara Sverige utan hela Europa – för att man helt enkelt inte förmår att över huvud taget agera.

Jag tänker inte upprepa allting som har sagts utan kan bara konstatera att ordens tid nu är förbi, och vi måste agera. Jag säger nej till översyn. Vi måste pausa det nu. Vi kan absolut ha översyn under tiden, men vi måste pausa associeringsavtalet nu. Det är ett momentum nu, inte minst med tanke på att Beneluxländerna, Frankrike och några till faktiskt också inser att vi behöver pausa avtalet. Gör det nu. Utred under tiden – absolut – men vänta inte.

Vi behöver också se till att inte bara de extrema bosättarna listas. Alla som driver på den här bosättningspolitiken – även makthavare och de som sitter i Netanyahus regering, som driver på den här politiken – måste finnas på den här listan. Vi måste få ett slut på att Sverige mumlar någonstans mitt i ledet. Stig fram och börja våga leda i den här frågan, och var tydliga!

Jag skulle vilja skicka med att man i EU faktiskt också börjar diskutera framåt och inte bara reagerar på det som händer, för riktningen är väldigt tydlig just nu. Frågan är: Vad blir EU:s svar om regeringen Netanyahu genomför sin fullständiga annektering av Gaza och Västbanken? Vilka signaler ska vi skicka i förväg om de konsekvenser vi ser gällande detta? Denna diskussion behöver föras.

Med andra ord: Pausa avtalet, och lista alla som driver på bosättningspolitiken – det vill säga även makthavare.

Anf. 24 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för dragningen!

Jag skönjer en liten förflyttning från den svenska regeringens sida de senaste veckorna vad det gäller uttalanden. Det är mycket välkommet, men förflyttningen är alldeles för liten och alldeles för långsam. Detta har även sagts av mina kollegor tidigare.

Jag skulle vilja lyfta upp och fråga kring några saker som kom upp i utrikesministerns redogörelse. Jag tar dem i samma ordning som utrikesministern. Först gäller det att vi självklart håller med om kravet på att gisslan frigges.

Jag hör ingenting om något krav gällande palestinska fångar som hålls i israeliska fångelser. Många av dem sitter där utan någon form av brottsanklagelse över huvud taget. Jag hör inte att det finns något krav om att släppa dem också. Många av dem – flera hundra av dem – är barn. Vi

hörde ju härom månaden om ett barn som hade gripits när det var 11 år – eller 13 år, tror jag – som nu släpptes efter tio år i israeliskt fängelse utan att ens ha ställts inför domstol.

Utrikesministern säger att det är oacceptabelt att det i dagsläget inte finns något humanitärt tillträde till Gaza. Detta är ett folkrättsbrott. Kan utrikesministern säga att det är ett folkrättsbrott att man inte släpper in humanitär hjälp till Gaza för tillfället? Anser utrikesministern att det är ett folkrättsbrott? Kan utrikesministern säga det? Ordet oacceptabelt är väldigt svagt i det här läget.

Vad gäller Gazas territorium säger utrikesministern att Gazas territorium inte får reduceras eller förändras. Vi hörde både i dragningen om Ukraina och när det gäller Syrien att man pratar om territoriell integritet. Varför används inte det uttrycket också när det gäller Gaza och Västbanken? Man kan prata om Gazas territoriella integritet också, och inte bara prata om att territoriet inte får reduceras eller förändras.

Det är självklart välkommet att associeringsavtalet nu kommer att ses över. I en artikel i DN i går såg det också ut som att regeringen välkomnar denna översyn. Innebär det också att den svenska regeringen kommer att välkomna ett eventuellt pausande av associeringsavtalet, och är det i så fall någonting som utrikesministern kommer att driva på för under samtalen nästa vecka? Det verkar nämligen som att den frågan kommer att komma upp.

Sedan skulle jag vilja veta lite mer exakt vad det är utrikesministern menar när det gäller det här uttrycket att Israel har rätt att försvara sig. Det är någonting som lyfts i princip varenda gång vi pratar om Israel och Gaza. Pratar vi då om rätten att försvara sig på israeliskt territorium, eller pratar vi då om det Israel utför i Gaza – som är ett ockuperat territorium? För det är helt olika internationell rätt som gäller i de här fallen. Jag skulle vilja veta vad exakt det är man säger när man än i dag, 19 månader efter den 7 oktober, säger att Israel har en rätt att försvara sig. Vilken typ av försvar är det man ser framför sig då?

När det gäller Västbanken säger utrikesministern att det är en oroande utveckling. Jag skulle vilja säga att det är värre än så. Jag välkomnar såklart att regeringen driver på beslut när det gäller listningar mot fler extrema bosättare.

I samma andetag säger utrikesministern också att man ska se över sanktioner och införa mer sanktioner mot dem som stöder Hamas och dem som stöder Islamiska jihad. Det finns ju de som stöder de här extremistiska bosättarna också. Kommer regeringen att driva på för sanktioner mot dem som stöder extremistiska bosättare? En hel del av dem sitter faktiskt i den israeliska regeringen.

Vi ser också ekonomiskt stöd till många av de extremistiska bosättningarna. En del kommer från svenskt håll och från amerikanskt håll och så vidare. Vad gäller för dem som stöder de extremistiska bosättningarna? Är tanken att även de ska börja listas?

Vi kommer sedan till Syrien. Det är välkommet att man ser över de sanktioner som finns och eventuella lättnader av dessa. Jag skulle gärna vilja se att man verkligen villkorar dessa lättnader och eventuellt snabba sanktioner utifrån hur man behandlar de olika minoriteterna i Syrien, så att det verkligen är tydligt att det inte bara handlar om en försämrad situation

i Syrien utan att man också poängterar att sanktionerna verkligen kommer att införas så fort man börjar attackera olika typer av minoriteter i landet.

Sedan gäller det Syriens territoriella integritet. Jag tycker att det är bra att man lyfter upp det, men jag tycker att regeringen också skulle kunna prata klarspråk och verkligen peka ut att det är Turkiet och Israel som i omgångar har attackerat Syrien utifrån. Vi ser också att det är Israel som fortfarande ockuperar en del av Syrien. Jag skulle gärna vilja se om utrikesministern även skulle kunna peka ut dem som verkligen attackerar Syriens territoriella integritet.

Slutligen en fråga som inte riktigt kom upp men som ändå handlar om det som sker i Gaza. I den artikel i DN där din kollega uttalade sig kring associeringsavtalet – jag tror att det var Dousa – stod det också att sex forskare är väldigt tydliga med att det som pågår just nu i Gaza är ett folkmord.

Jag vet att utrikesministern har svårt att säga detta. Man vill invänta domstolar för att uttala sig om det, men i detta ligger också ett ansvar från det internationella samfundet och från Sverige. Jag skulle vilja veta vilken typ av ansvar utrikesministern anser att Sverige har utifrån att man förmodligen begår väldigt grova krigsbrott i Gaza – förutom att bara fortsätta med dialoger, såklart.

Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag ska försöka svara på alla frågor, även om de kanske inte kommer i rätt ordning. Jag ska i detta svar också väva in Jacob Risbergs nio frågor.

Uppmaningar till annektering avvisar regeringen mycket tydligt, eftersom annektering av ockuperat område strider mot folkrätten. Annekteringar saknar rättslig verkan och går emot en framtida tvåstatslösning i enlighet med folkrätten.

När det gäller associeringsavtalet är det som jag sa – i syfte att öka trycket på Israel att omedelbart tillåta humanitärt tillträde ställer sig regeringen positiv till att EU-kommissionen gör en översyn av Israels efterlevnad av artikel 2 i associeringsavtalet med EU om respekt för mänskliga rättigheter. Det här måste rimligen vara rätt ordning att göra saker, om man tror på ordning och reda – först utvärdera huruvida Israel lever upp till sina åtaganden i avtalet och därefter dra slutsatser om vad som eventuellt ska hända med avtalet. Det är en ordning som vi ställer oss bakom.

Med anledning av allas frågor men inte minst Alexandra Völkers vill jag säga att det är ett helt annat tonläge i rådet nu. I princip alla länder låter på ett annat sätt. De är otroligt bekymrade och upprörda och vill kunna påverka situationen.

Sedan tror jag att man ska vara ärlig och säga att det sannolikt inte är Sverige som kommer att kunna avsluta kriget i Mellanöstern. Det är ett krig som är betydligt äldre än alla vi här inne. Men det är klart att vi ska göra det vi kan. Däremot är det i många fall svårt, eftersom det råder krav på enhällighet i rådet. Det gäller till exempel när man ska rikta sanktioner mot extremistiska bosättare. Där låter det också helt annorlunda nu i rådet än vad det har gjort tidigare, men jag är inte säker på att vi därmed kommer att uppfylla kravet på enhällighet. Det är naturligtvis väldigt frustrerande.

I det fallet skulle jag absolut säga att Sverige är ett av de länder som ligger i framkant.

2024/25:32
16 maj

Som jag upprepat otaliga gånger är det de internationella domstolarna som avgör huruvida krigsbrott begås. Både Internationella brottmålsdomstolen, ICC, och Internationella domstolen, ICJ, har pågående utredningar. Det som är viktigt nu är att regeringen stöder de här domstolarna och deras oberoende. Det här är i gungning. Vi är till exempel väldigt upprörda och bekymrade över att USA sanktionsbelägger ICC eller några av dem som är verksamma i ICC. Det är alltså viktigare än någonsin att stå upp för de internationella domstolarna och deras viktiga uppgift att göra de här väldigt svåra avvägningarna. Vi bidrar till domstolarna både med människor, alltså kompetens, och med medel, och det är mycket prioriterat för regeringen.

När det gäller handel med Israel är vår utgångspunkt – om vi bortser från det som jag redan har sagt i fråga om artikel 2 i associeringsavtalet; eventuellt kommer det att inledas en process efter rådsmötet nästa vecka – att WTO:s grundläggande regler och överenskommelser ska följas, liksom associeringsavtalet med EU och Israel. I avtalet har EU klargjort att avtalet gäller staten Israel inom 1967 års gränser. Som bekant får enligt EU-regelverket varor tillverkade på ockuperat område inte ursprungsmärkas som varor från Israel när de förs in i EU. Det innebär att varorna därifrån inte åtnjuter samma tullförmåner som varor från Israel och att det blir tydligare för konsumenten.

Något vapenembargo mot Israel föreligger som bekant inte. Det är inte heller en fråga som över huvud taget diskuteras i EU. Vi följer som bekant EU-reglerna.

Regeringen ser mycket allvarligt på uppgifter om att palestinier i israeliskt förvar ska ha utsatts för misshandel och kränkande behandling. Ett stort antal palestinier är frihetsberövade utan rättegång i form av så kallat administrativt förvar. Israel är skyldigt att behandla frihetsberövade i enlighet med sina internationella förpliktelser och att utreda uppgifter om övergrepp och missförhållanden. Det är centralt att oberoende instanser inklusive ICRC har möjlighet att besöka frihetsberövade. Vi har återkommande uppmanat Israel att uppfylla sina internationella förpliktelser i samband med frihetsberövande och lagföring.

När det gäller Jacob Risbergs fråga om territoriell integritet konstaterar jag att rätten att försvara sig naturligtvis måste utövas i enlighet med folkrätten. Det gäller också frågan om på vilket territorium man har rätt att försvara sig. Gränserna mellan Israel och Palestina baseras på en komplicerad historisk kontext. EU och dess medlemsstater, inklusive Sverige, erkänner sedan länge inte några andra förändringar av de gränser som rådde före sexdagarskriget 1967 än de förändringar som parterna har kommit överens om. Territorium får inte ändras med våld. Det gäller här, det gäller i Ukraina och det gäller på andra platser. Principen om territoriell integritet gäller alltså här så som den slås fast i FN-stadgan. Det var väl tydligt, Jacob?

Israels regerings aviserade planer på en utökad militär offensiv med omfattande tvångsförflyttningar av civila är som jag sagt tidigare oacceptabla, och de förefaller alltmer svårförenliga med folkrättens krav. Sverige står alltså fast vid att Gazas territorium inte får reduceras eller ändras. Det är centralt att Israel säkerställer att folkrätten inklusive den

internationella humanitära rätten och mänskliga rättigheter följs och att ansvarsutkrävande säkerställs.

När det gäller Syrien har vi debatterat det här i olika former. Det är genuint svårt, skulle jag säga. Det är precis som Jacob Risberg säger – vi vill underlätta för civilbefolkningen, som har det fruktansvärt tufft, att få igång ekonomin, och samtidigt vill vi se resultat från det nya styret. Vi vill, precis som jag sa i min inledning, ha en möjlighet att återinföra sanktionerna när eller om man inte ser de framsteg som krävs, inte minst när det handlar om behandlingen av minoriteter. Det är därför vi också tittar på hur lättnader ska kunna genomföras. Där finns det olika varianter. Vi vill kanske undvika att hamna i en situation där det åter aktualiseras ett krav på enhällighet, eftersom det är så svårt att få till. Hur en sådan mekanism ska kunna utformas är någonting som man nu tittar på.

Vi noterar såklart Trumps nyliga uttalanden om att häva de amerikanska sanktionerna mot Syrien. Det är ju ett besked av stor både politisk och ekonomisk betydelse som nog får sägas ha överraskat många. Nästa steg blir att få klarhet i hur och i vilken utsträckning det ska konkretiseras och omsättas i beslut och åtgärder. Det är naturligt att det föranleder fördjupade diskussioner om sanktionerna även inom EU. Vi har genomgående betonat vikten av koordinering med bland annat USA och Storbritannien. Jag konstaterar att Storbritannien än så länge har genomfört mer omfattande lättnader än EU.

Vi vill hänvisa till ett uttalande om Syrien från EU:s sida. Där säger man att EU kräver att alla externa aktörer respekterar suveränitet och territoriell integritet i Syrien, i synnerhet med tanke på de senaste attackerna av Israel, som riskerar att underminera stabiliteten och äventyra transitionen. Nu översatte jag lite slarvigt. Vi står naturligtvis bakom det uttalandet, och det tror jag svarar på Jacob Risbergs fråga – vi kan vara tydliga när det gäller Israel, och det kan vi också vara när det gäller Turkiet.

Herr ordförande! Jag tror att jag har försökt svara på alla frågor. Har jag inte gjort det får ni återkomma.

Anf. 26 ORDFÖRANDEN:

Det är en grannliga uppgift som utrikesministern har: att svara på alla kloka frågor som ställs i nämnden. Om det är någon fråga som har missats tar vi den sedan.

Anf. 27 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Jag tackar utrikesministern för svaren. Jag tycker att många av dem är bra. Jag vill också lägga till att jag tycker att texten i regeringens ståndpunkt har blivit väldigt mycket bättre. Så är det absolut.

Jag vill också göra ett tillägg för det fall det skulle råda något som helst tvivel om var jag och Centerpartiet står: Naturligtvis anser vi också att gisslan ska friges omedelbart och att det är positivt att regeringen lyfter listningen av terrororganisationer och Hamas – så har jag det sagt.

Det är också väldigt positivt att utrikesministern verkligen står upp för ICC och ICJ. Jag tackar för det. Jag tycker att det är väldigt bra. Men återigen: Det är agerande som behövs.

Jag funderar lite på det som utrikesministern säger om att saker och ting ska ske i rätt ordning. Jag drar mig till minnes att regeringen

omedelbart pausade stödet till UNRWA fast utredningen pågick. Då var vår linje att man kanske skulle vänta på att utredningen fick ha sin gång och sedan fatta beslut. Nu väljer man att göra på ett annat sätt. Jag konstaterar att det är lite olika vilken ordning man väljer att göra saker i.

Sedan undrar jag fortfarande hur Sverige tänker framåt och hur man ska försöka få EU att se hur det som sker framöver ska bemötas strategiskt. Kan den diskussionen lyftas, eller är det fortfarande så att läget är låst? Jag kan tänka mig att det är så, men hur kan man då gå förbi det och gå framåt, så att EU åtminstone blir mer relevant än vad det är i dag när det gäller den här oerhört centrala konflikten i världen?

Anf. 28 JACOB RISBERG (MP):

Herr ordförande! Jag tackar utrikesministern för många bra svar.

Jag ska lyfta upp de saker som jag faktiskt tycker var bra. Det som handlade om sanktionerna mot Syrien var väldigt bra, och det blev åtminstone tydligare vad gäller attackerna mot Syriens territoriella integritet. Jag tycker givetvis att man kan trycka på lite oftare om just det här med ockupationen. Det är faktiskt ockupation av syriskt territorium, och de territorierna har utvidgats sedan Assadregimen föll, vilket är väldigt olyckligt. Nu använde jag också ordet olyckligt. Det är förfärligt, skulle jag till och med vilja säga.

Det är bra att utrikesministern är tydlig vad gäller att annektering strider mot folkrätten. Jag tycker också att det var ett bra uttalande om ICC. Det som händer med USA:s sanktioner mot ICC är såklart väldigt oroväckande.

Men sedan är det några saker som jag fortfarande funderar på. Jag förstår att det är svårt att nå enighet inom EU. Det är väldigt välkommet att EU som helhet börjar röra på sig i många av de här frågorna. Men för att nå enighet krävs det också att det finns länder som driver på och ligger i framkant. Precis som utrikesministern säger ligger Sverige i framkant vad gäller listning av fler extremistiska bosättare. Frågan är om Sverige även försöker driva på för att dessa listningar ska inkludera personer och entiteter som stöder dessa bosättningar. Det skulle jag gärna vilja få svar på. Jag förstår att det är svårt att nå enighet om det, men eftersom det sker förflyttningar måste det finnas länder som hela tiden ligger i framkant.

Sedan finns frågan om handel, som är svår. Jag skulle vilja släppa det som handlar om associeringsavtalet och varor som åtnjuter tullfrihet och bara koncentrera mig på det som kommer från israeliska bosättningar. Vi vet att ockupationen är olaglig. Det tydliggjordes väldigt klart av Internationella domstolen förra året. Internationella domstolen sa också att omvärlden inte får stödja bosättningar politiskt eller ekonomiskt.

Den här ockupationen är lika olaglig som ockupationen av östra Ukraina. Gällande östra Ukraina var EU väldigt snabbt med att införa ett förbud mot varor från ockuperade områden. Det skedde knappt en månad efter den fullskaliga invasionen i februari 2022. Men det finns ännu inget förbud mot import av varor från bosättningar. Jag förstår att de inte behandlas av associeringsavtalet, så jag vill helst inte höra någonting om associeringsavtalet. Jag vill bara veta: Driver Sverige på för ett importförbud av varor från bosättningar, så att vi inte riskerar att på något vis stödja dessa bosättningar ekonomiskt i strid med internationell rätt? Det skulle jag gärna vilja veta.

Palestinska fångar i israeliska fängelser ska självklart behandlas enligt internationell rätt och så vidare. Men många av dem är olagligt frihetsberövade. Det finns ingen brottsmisstanke mot dem, och många är minderåriga. Kräver Sverige att Israel ska släppa alla dem som är olagligt frihetsberövade och inte bara att de ska behandlas enligt internationell rätt? De ska ju över huvud taget inte sitta där utan ska släppas. Driver Sverige på för ett släppande av alla olagligt frihetsberövade palestinier som sitter i israeliska häkten och fängelser?

Anf. 29 ORDFÖRANDEN:

Jag har själv en fråga till utrikesministern, och det gäller frågan om folkmord.

Jag hänger upp mig lite grann på ledamoten Jacob Risbergs fråga där han tidigare ville att utrikesministern ska uttala sig om huruvida det pågår ett folkmord i Gaza eller inte. Min fråga är väl snarare vad utrikesministern bedömer att hon ens har för juridiska möjligheter.

Vår svenska grundlag är väldigt tydlig med att en minister i Sveriges regering inte får ägna sig åt att kvälja dom. Huruvida det pågår ett folkmord eller inte är dels en fråga som prövas i internationell domstol, som också har jurisdiktion över Sverige, dels en fråga som kan komma att prövas inom universell jurisdiktion i en svensk domstol. Bedömer utrikesministern att det är förenligt med svensk grundlag om regeringen då har uttalat sig i sakfrågan?

Anf. 30 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Tack till utrikesministern för svaren så här långt!

Innan jag återgår till situationen i Gaza, Palestina och Israel vill jag bara säga ett par ord om Syrien. Jag instämmer i väldigt mycket av det som har sagts, och vi fick också en del klargörande svar från kabinetssekreteraren i utskottet i går.

Det är verkligen en otroligt svår situation i Syrien, och vi instämmer med regeringen i att det är svårt att avgöra vad som är den bästa vägen framåt när det gäller sanktionerna. Vi måste verkligen värna civilbefolkningen och vara noga med att både möjliggöra att stöd kan komma fram, att man kan ta de steg som behövs och även bevaka så att det inte är en regim som går i fel riktning.

Som vi har lyft fram flera gånger tidigare är vi särskilt oroliga för minoriteterna efter de händelser som har varit. Den nya konstitutionen säger att det ska hållas val om fem år, och det är också någonting som vi tidigare har lyft fram som väldigt problematiskt.

Utrikesministern lyfte upp sanktionerna från USA, även det någonting som kom upp i utskottet i går. Vi frågade kabinetssekreteraren om vad det innebär, framför allt eftersom EU försöker att samordna sig med USA när det gäller sanktionerna. Samtidigt ger USA plötsligt ett besked om att lyfta alla sanktioner. Det besked vi fick i går var väl att det är lite oklart vilka sanktioner det gäller, eftersom presidenten själv kan besluta om en del av dem medan andra måste gå via kongressen.

Gällande Israel och Palestina och särskilt Gaza är det väldigt glädjande att höra att det är en annan ton i rådet. Det är bra och viktigt. Det måste det vara i det här läget. Jag hade nästan förväntat mig det.

Jag instämmer med flera andra och tycker att texten har tagit steg framåt från tidigare. Det är skarpare skrivningar. Det är väl mer att vi inte tycker att de är tillräckligt skarpa.

Jag tycker också att det var väldigt bra att utrikesministern nu var så tydlig om ICC och de sanktioner som den amerikanska regeringen har utfärdat mot vissa personer och varför de är så problematiska. Därför passar jag på, när den frågan ändå dök upp, att slänga in något som jag har lyft ett antal gånger tidigare, alltså om man överväger att använda sig av den blockerande stadgan och hur processen såg ut där från EU:s sida.

Bara för att tydliggöra lite: Som flera här har varit inne på och som även ICJ var otroligt tydliga med förra året är det allas vårt ansvar att vidta åtgärder för att förhindra ett folkmord. Vi anser ändå att man i den här ståndpunkten borde vara mycket tydligare med att just fördöma Israels agerande – inte bara säga att det är oacceptabelt utan verkligen fördöma det och de krigsbrott som faktiskt begås.

Vi vill också att associeringsavtalet fryses. Det är ingen ny ståndpunkt från oss, och flera andra här har tidigare varit tydliga med detta. Vi tycker också, precis som flera tidigare har lyft här och som lyftes även på förra nämnden, att vi ska utöka sanktionerna mot dem som möjliggör bosättningarna, både på politisk och militär nivå. Vi vill också stoppa handeln med varor från ockuperade områden. Det är några av dem, för att vara lite tydlig.

Jag vill haka på det som Centerpartiet var inne på tidigare och vara väldigt tydlig med att även vi socialdemokrater självklart tycker att all gisslan ska släppas. Det är klart att alla civila liv ska fredas, helt enkelt.

Jag tycker att Centerpartiet väldigt väl beskrev synen på Sverige och på EU. När vi reser med utrikesutskottet möter vi verkligen den frustrationen, oavsett om vi besöker ett afrikanskt land, Latinamerika, Indien eller andra länder i Asien. I stort sett vart vi än reser möts vi av ungefär samma budskap: Man tycker att vi gör saker i olika ordning i olika fall. Man tycker att vi gör olika när det kommer till principerna och att vi inte agerar på samma sätt. Diskussionerna om dubbla måttstockar möter vi vart vi än reser; det känner vi alla igen.

Det har varit mycket kritik mot EU att det är för lite och för sent, och jag tänker därför att middagen med de afrikanska utrikesministrarna på kvällen vore ett ypperligt tillfälle att verkligen visa att EU nu har tagit tydliga steg framåt för att kunna agera tillsammans.

Det är klart att Sverige inte självt kommer att kunna lösa detta, men om vi agerar tillsammans är vi också väldigt starka, och vi måste verkligen agera i detta desperata läge.

Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! När det gäller palestinska fångar har jag egentligen ingenting att tillägga till det jag svarade tidigare. Regeringen anser dock inte att uppgifterna om behandlingen av palestinska fångar kan likställas med Hamas hållande av gisslan.

Frågan om folkmord har kommit upp från flera, inklusive ordföranden. Begreppet folkmord definieras bland annat i FN:s folkmordskonvention från 1948 och Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen från 1998. Det är i denna bemärkelse mycket riktigt en juridisk term med ett klart definierat innehåll. Förutom att vissa övergrepp ska ha begåtts mot

en grupp ska de ha begåtts i avsikt att helt eller delvis förinta gruppen som sådan. Att finna ett sådant brottsligt uppsåt förutsätter en bevisföring som egentligen bara rättsliga instanser är lämpade att göra.

Det är en komplicerad situation i Gaza. Mot den här bakgrunden har också svenska regeringar haft som princip att inte rättsligt kategorisera händelser som folkmord om inte en internationell domstol eller tribunal först har prövat frågan. Jag tycker att det är en rimlig hållning, vilket jag har gett uttryck för många gånger, även om man kanske inte fullt ut kan göra en analogi från att uttala sig om en pågående rättsprocess i svensk rätt. Men jag tycker att argumentationen absolut har bäring i båda fallen, och jag tror att man ska ha respekt för att det är en otroligt komplex situation.

Detta för mig till det som Alexandra Völker tar upp, för det är klart att även jag i mina samtal ofta får frågan om dubbla måttstockar. Jag kan över huvud taget inte sympatisera med den, för det är två helt olika situationer. Israel utsattes som sagt för det värsta mordet på judar sedan Förintelsen och har de facto en rätt att försvara sig. Den rätten ska utövas i enlighet med internationell rätt, inklusive den humanitära rätten, och det är vi väldigt tydliga med.

Ukraina har däremot attackerats helt oprovocerat, så det är en helt annan situation, vilket gör att jag återkommer till mitt svar på frågan om folkmord: Det är betydligt mer svårt och komplext i Gaza än vad det är i Ukraina, och det gör också att man kan gå något längre i sina uttalanden när det gäller krigföringen i Ukraina.

När det gäller associeringsavtalet och jämförelsen som gjordes med UNRWA tycker jag inte alls att den håller. För det första var det flera länder som gjorde samma bedömning och frös biståndet till UNRWA under det att de här undersökningarna gjordes. För det andra ska man komma ihåg att frågan om associeringsavtal är en europeisk fråga som avgörs av EU, medan frågan om bistånd till UNRWA är ett beslut som Sverige ensamt äger. Därför är jämförelsen inte möjlig att göra.

Frågorna angående Syrien tror jag egentligen att jag har svarat på, men jag vill betona att Sverige och EU i flera sammanhang har fördömt de förskräckliga våldsamheter som vi har sett, till exempel attackerna på civila i den nordvästra delen av landet i mars. Vi har också uppmanat till ansvarsutkrävande. Vi följer den processen väldigt noga, och vi ser ju återkommande att det ibland blossar upp stridigheter. Det är naturligtvis mycket allvarligt.

När det gäller den blockerande stadgan tog jag senast upp det i ett möte, mer informellt, med de nordiska och baltiska länderna och med Weimarländerna. Jag är uppriktigt förvånad över att den debatten inte är mer intensiv. Vi har flera gånger uttryckt att vi tycker att EU bör nyttja den blockerande stadgan.

Vi har också tillsammans med ett antal länder uppvakttat kongressledamöter för att visa på hur allvarliga konsekvenser det här får för upprätthållandet av internationell rätt, och jag kommer att fortsätta att lyfta den frågan. Jag träffade nyligen en vice ordförande i ICC och förhörde mig ytterligare om det mycket allvarliga läget.

Middagen är absolut ett bra tillfälle att även diskutera utvecklingen i Mellanöstern. Vid mötet deltar också länder från Nordafrika inklusive Egypten, som spelar en helt central roll i Gaza. Ska man vara helt ärlig tror

jag att det är de många faktiskt konstruktiva krafter som vi ser i regionen och som verkligen vill bidra till ett slut på stridigheterna som kanske kommer att kunna vara de som har allra störst möjlighet att påverka. Då är det naturligtvis viktigt att vi visar dem vårt stöd, och jag har också en nära dialog med många av mina utrikesministerkollegor i de här länderna för att ständigt efterhöra hur vi kan stötta. Vi har också välkomnat den arabiska planen.

Anf. 32 ARIN KARAPET (M):

Herr ordförande! Jag vill lyfta upp frågan om Syrien. Det är positivt att regeringen lyfter fram just minoriteternas situation. Vi har en stor syrisk diaspora i Sverige som till stor del består av just den kristna minoriteten från Syrien. Det är bra att återkommande ha med sig att före inbördeskriget i Syrien 2011 bestod 10 procent av Syriens befolkning av just den kristna minoriteten – 2 miljoner. I dag uppskattar man antalet till några hundra tusen. Man vet inte. Maxsiffran är 400 000–500 000. Efter i våras har man sett filmer på sociala medier som visar hur kristna pojkar får håret avrakat och sedan ser man inte mer än att de halshuggs.

Den kristna minoriteten i Mellanöstern finns inte bara i Syrien, utan Irak var också ett exempel. Där var den kristna befolkningen uppemot 3 miljoner. Även där är det nu några hundra tusen. Det är otroligt viktigt att vi följer den frågan.

Jag instämmer med utrikesministern i att Sverige inte kommer att lösa Mellanösterns problem. Vi har tagit konsekvenserna av Mellanösterns problem med en stor migration de senaste 30 åren. Men här kan vi vara konstruktiva. Min fråga till utrikesministern är: För utrikesministern och regeringen en dialog med just gulf länderna? Gulf länderna glöms ofta bort, men det är ofta de som står för finansieringen och även för energin till Syrien. Situationen i Syrien just nu är att man kanske har tillgång till el i Damaskus en eller två timmar om dagen. Ska man få igång ekonomin måste man få elektricitet, annars funkar inte skolan och hälsovården och ekonomin kommer inte igång.

Pågår det en dialog, eller kommer man att ha en dialog med länder som Förenade Arabemiraten, Qatar och Saudiarabien för att få dessa länder som håller på att reformera sig själva att också vara spelare för att säkra de minoriteter som bor i Syrien? De är ju de här länderna som har den finansiella styrkan och den politiska dialogen och ingångarna.

Anf. 33 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Jag tror inte att jag hörde något vad gäller importförbud mot varor från bosättningar. Just den frågan skulle jag gärna vilja ha svar på.

Sedan vill jag, utifrån den fråga som även ordföranden ställde, påminna om att det skedde två fruktansvärda folkmord under 90-talet, i Rwanda och i Srebrenica. De lärdomar som det internationella samfundet drog efter det var att man var alldeles för långsam med att agera i båda dessa fall. Det gjorde att man i början av 00-talet kom överens om en ny princip som heter responsibility to protect – skyldighet att skydda, på svenska – som även Sverige har ställt sig bakom.

Principen går ut på att om folkmord, allvarliga krigsbrott eller brott mot internationell humanitär rätt pågår i ett krig har de stridande parterna

en skyldighet att skydda civilbefolkningen. Om parterna inte lyckas med detta ska det internationella samfundet hjälpa parterna att skydda civilbefolkningen. Om man misslyckas även med detta har det internationella samfundet och dess olika delar en skyldighet att på egen hand skydda civilbefolkningen. Principen responsibility to protect är helt verkningslös om man ska invänta domstolen. Det var ju det man kom fram till efter Srebrenica och Rwanda. Det var därför man införde principen.

Politiker ska kunna kalla en spade för en spade för att kunna agera därefter. Sedan är det upp till domstolen att döma utifrån de brott som begåtts – absolut! Det ska politiker inte hålla på med, men politiker ska kunna kalla brott för brott när de begås, för att kunna agera därefter. Annars blir principen totalt verkningslös. Om man pratar med folkrättsjurister säger de precis samma sak: Politiker ska kunna kalla folkmord för folkmord eller krigsbrott för krigsbrott när de begås, för att man ska kunna agera därefter.

Jag tror att vi här är ense om att Rysslands angrepp mot östra Ukraina är brott mot internationell rätt och att krigsbrott har begåtts i Ukraina när sjukhus har bombats. Det tror jag att vi alla är överens om, trots att ingen domstol ännu har dömt någon för dessa brott.

Och visst, vi kan inte jämföra ett krig med ett annat. Vi kan inte jämföra Ukraina med Gaza, men det finns många likheter. Det handlar om vilka regler som gäller. Båda två handlar om ockupationer, och då gäller internationell humanitär rätt. Då gäller Genèvekonventionerna. Dessa ska parterna följa.

Jag vill tydliggöra att politiker och regeringar ska kunna uttala sig om detta för att kunna agera därefter. Och visst – utdömandet sker i domstol efteråt.

Anf. 34 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Nu har väldigt mycket sagts av det som jag har reagerat på, men jag vill börja med att instämma i det som Jacob Risberg just framförde om folkmord. När en domstol väl har slagit fast att ett folkmord har begåtts är det för sent att reagera. Då har ju folkmordet begåtts. Det vi behöver göra nu är att stoppa ett pågående folkmord innan det går så långt att det kan slås fast i en domstol. Jag håller med om att vi måste våga ta ordet folkmord i vår mun i det här fallet.

Jag konstaterar att regeringen säger att civila måste skyddas och all gisslan frigges ovillkorligen och omedelbart. Det har jag tolkat som att det gäller israelisk såväl som palestinsk gisslan, och jag räknar med att så är fallet. Svaret från ministern var lite vagt, men jag tycker att det är viktigt att *all* gisslan frigges och att detta är Sveriges linje.

Vi har pratat en del om att vi inte ska importera varor från bosättningar och ockuperade områden. Det är otroligt viktigt att vi stoppar den importen. Vi vet till exempel att Systembolaget fortfarande säljer vin från Golanhöjderna. Visserligen står inte längre Israel som ursprungsland, utan det står "israelisk bosättning". Detta är kanske det tydligaste exemplet på importerade varor. Ibland finns ingen ursprungsbeteckning, och då kan man inte se om det är en vara som kommer från bosättningar eller ockuperade områden. Detta är verkligen något som vi måste stoppa.

När det gäller Israels rätt att försvara sig tror jag att alla tycker att ett land som angrips har rätt att försvara sig, men i det här fallet går det ut

över civila – precis dem som regeringen säger måste skyddas. Frågan är hur hjälparbetare, läkare och barn var inblandade i Hamas attack. Det är de som drabbas. Därför är det otroligt viktigt att Sverige är pådrivande för att EU ska göra allt man kan göra för att stoppa Israels övergrepp och pågående krigföring.

Jag stannar där. Jag tycker att det har sagts så mycket förut.

Anf. 35 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Nu har det mesta sagts. Jag kan bara hålla med: Det här är absolut inte samma sak som Ryssland och Ukraina. Det är en helt annan historia bakom – det går liksom inte att jämföra. Men det är människor som dör. Det är de som måste vara i fokus just nu.

Jag tänker inte göra fler tillägg, men att försöka få EU att agera måste vara prioriterat.

Anf. 36 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! Jag börjar med Arin Karapets fråga. Jag instämmer helt. Gulfländerna tillhör de konstruktiva krafter i regionen som vi har en nära kontakt med.

Jag har den senaste tiden haft telefonsamtal med Libanons utrikesminister, Jordaniens utrikesminister Ayman Safadi och Syriens socialminister, som jag nämnde tidigare och som är en kraftfull kvinna med rötter i civilsamhället, samt Israels utrikesminister Sa'ar för att bland annat inskräpa budskap om humanitärt tillträde. Jag har också haft besök i Stockholm av Tuniens, Algeriets och Förenade Arabemiratens utrikesministrar och även av vice ministrar från bland annat Saudiarabien.

Därutöver har jag gjort en resa till Israel och Palestina och pratat med företrädare där och också deltagit i associeringsrådet med Israel samt i högnivådialogen mellan EU och Palestina. Det förekommer alltså många kontakter med länderna i regionen, inklusive Gulfländerna.

Regeringen driver inte importstopp när det gäller varor från ockuperade områden.

När det gäller responsibility to protect, det vill säga principen om skyldighet att skydda, har den bidragit till en global medvetenhet om vårt gemensamma ansvar för att skydda människor från grova internationella brott. Regeringen har också konsekvent, såväl bilateralt som genom EU, understrukt parternas skyldighet att agera i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten. Civila måste skyddas. Jag sällar mig därmed till den tradition som har gällt under flera regeringar.

Jag vill återigen understryka att humanitär hjälp aldrig får användas som politiskt eller militärt påtryckningsmedel. De humanitära principer som jag nämnde inledningsvis ska respekteras, och civila hjälparbetare och sjukvårdspersonal måste skyddas och respekteras. Detta har vi också uttalat, inte minst i samband med den attack mot hjälparbetare och sjukvårdspersonal som skedde för ett tag sedan.

Ja, barn är särskilt utsatta, och det är oerhört frustrerande att se att inte minst de organisationer som är särskilt dedikerade när det gäller arbete med barn inte har möjlighet att de facto verka i Gaza.

Avslutningsvis, när det gäller Anna Lasses uppmaning att få EU att agera, instämmer jag. Vi driver på på många områden, till exempel när det

gäller sanktionslistning av extrema bosättare, men det är ett faktum att det kommer att bli mycket svårt att uppnå enhällighet. Det är frustrerande.

Anf. 37 ORDFÖRANDEN:

Då ska vi gå in för landning. Så här långt har avvikande ståndpunkt anmälts av Vänsterpartiet, men jag misstänker att det finns fler. On point, när det gäller vilka avvikande ståndpunkter som finns, börjar vi med Miljöpartiet.

Anf. 38 JACOB RISBERG (MP):

Jag anmäler avvikande ståndpunkt utifrån de kritiska frågeställningar som jag har lyft fram i frågan. Det bör framgå vad jag tycker annorlunda.

Anf. 39 ANNA LASSES (C):

Jag står fast vid de avvikande ståndpunkter som vi har anmält tidigare, det vill säga dels att associeringsavtalet behöver pausas, dels att de som driver på bosättarpolitiken, även makthavare, behöver listas.

Anf. 40 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Jag tyckte i och för sig att jag var ganska tydlig i mitt förra inlägg om vår avvikande ståndpunkt.

(ORDFÖRANDEN: Vi noterade inte den.)

Jag blev lite ställd av frågan, eftersom jag drog det då.

Vi tycker helt enkelt att Israels agerande och de krigsbrott som begås ska fördömas. Sedan har vi det som vi har lyft upp tidigare, bland annat att associeringsavtalet ska frysas. Vi vill stoppa handeln med varor från ockuperade områden. Vi vill utöka sanktionerna mot de personer, även på politisk och militär nivå, som möjliggör bosättningarna. Det är egentligen det som vi har lyft upp vid tidigare sammanträden.

Anf. 41 ORDFÖRANDEN:

Jag ska bara förtydliga. Skälet till att vi inte snappade upp det var att begreppet avvikande ståndpunkt inte användes. Vi hörde åsikterna men det är själva cloun vi behöver för protokollet.

(ALEXANDRA VÖLKER (S): Jag använde ordet "avvik".)

Vi noterade inte det, och jag tror inte att det noterades i protokollet heller.

Med detta konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkter anmällda från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Övriga frågor.

Anf. 42 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr ordförande! I anslutning till FAC vill jag informera om att det äger rum en frukost inom ramen för European Humanitarian Forum.

FAC följs som sagt av ett ministermöte med Afrikanska unionen den 21 maj.

2024/25:32
16 maj

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen och för medverkan på dagens sammanträde med EU-nämnden. Vi önskar utrikesministern med medarbetare en trevlig helg.

§ 2 Utrikesfrågor – försvar

Försvarsminister Pål Jonson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor – försvar den 19 november 2024

Återrapport från informellt ministermöte den 3 april 2025

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor – försvar den 20 maj 2025

Anf. 44 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar försvarsminister Pål Jonson med medarbetare hjärtligt välkomna till dagens sammanträde i EU-nämnden.

Vi börjar med återrapporten.

Anf. 45 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Jag har ingenting att tillägga utöver den skriftliga rapporteringen.

Anf. 46 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Aktuella frågor.

Anf. 47 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! På dagordningen för FAC – försvar den 20 maj finns tre dagordningspunkter: Aktuella frågor, EU:s stöd till Ukraina och Försvarsberedskap.

Försvarsministermötet inleds med att EU:s höga representant Kaja Kallas informerar om aktuella frågor på det säkerhets- och försvarspolitiska området. Vi har för närvarande inga indikationer på vilka dessa aktuella frågor är.

Anf. 48 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för informationen angående dagordningspunkt 3.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, EU:s stöd till Ukraina. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 49 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Den andra dagordningspunkten fokuserar på EU:s militära stöd till Ukraina. Fokus kommer att ligga på att diskutera Ukrainas behov och arbetsläget för EU:s olika initiativ och instrument för att stödja Ukraina. Ukrainas försvarsminister Umjerov och Natos generalsekreterare Rutte väntas preliminärt delta under delar av dagordningspunkten.

Utökade och påskyndade leveranser av militärt stöd och fortsatt tryck på Ryssland fortsätter vara den högsta prioriteringen för Sverige. Efter våra två stödpaket i år på totalt 29,5 miljarder kronor arbetar vi nu vidare med att utforma ytterligare stödpaket i år.

Regeringen anser att det är avgörande att EU omedelbart ökar stödet till Ukraina. Därför välkomnar regeringen HRVP:s initiativ att förse Ukraina med 2 miljoner artillerigranater under 2025 för att möta Ukrainas mest omedelbara behov.

Vid mötet kommer regeringen att uppmana samtliga medlemsstater att bidra till detta mål. Uppskattningsvis kommer Sverige genom de stödpaket som regeringen hittills beslutat om för 2025 att kunna bidra med stöd till ett värde av cirka 220 miljoner euro, bland annat genom donationer i olika multilaterala ammunitionsinitiativ.

Regeringen välkomnar att EU tar en aktiv roll i att stärka Ukrainas avskräckningsförmåga även i ett efterkrigsscenario. Den höga representanten har utarbetat ett förslag på EU:s bidrag till säkerhetsgarantier för Ukraina i händelse av fred eller vapenvila. >>>
Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen
<<<Regeringen ställer sig positiv till detta.

Regeringen verkar för att ytterligare utveckla och anpassa EU:s militära utbildningsinsats Eumam efter Ukrainas behov. Det sker ständig utveckling på marken i Ukraina. Utbildningsinsatsen måste bli mer innovativa, och man måste hitta nya sätt att stödja Ukraina.

Regeringen är öppen för att överväga olika alternativ och anpassa stödformerna efter Ukrainas behov. Till detta kommer olika former av civilt stöd till säkerhetssektorn, bland annat genom den rådgivande insatsen EUAM. Om de militära striderna upphör ökar möjligheterna att verka också inne i Ukraina.

Regeringen verkar även för att Ukrainas försvarsindustri ska integreras i den europeiska försvarsteknologiska och industriella basen och att Ukraina ska få möjlighet att delta i programmen Edip och Safe.

Anf. 50 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Tack till försvarsministern för en tydlig redogörelse!

Jag ska inleda med att säga att varken jag eller Socialdemokraterna har några avvikande ståndpunkter eller meningar. Vi stöder försvarsministrarnas och regeringens arbete med att stötta Ukraina i detta svåra läge.

Jag har några sammanfattande, uppföljande frågor från gårdagens möte i försvarsutskottet. Statssekreterare Sandvall svarade på en rad frågor från mig och oss och gjorde det mycket bra.

Jag tänkte bara återkomma till det jag kallar ASAP 2.0. Det gäller frågan om 2 miljoner artillerigranater. Jag vet att vi många gånger har diskuterat ASAP 1.0 i det här forumet, men beloppet 220 miljoner euro låter ju bra. Min detaljfråga är då om det blir ett värde och valuta konkret sett som vi bistår med eller om det finns svenska inslag i paketet som nu nämndes av konkret hårdvara – alltså kulor och krut om jag får uttrycka mig väldigt tydligt. Det var min första fundering.

Min nästa är om ordet accelerera. Jag ska inte belasta vare sig försvarsministern eller regeringen, men ordet accelerera har dykt upp i handlingarna.

Jag vill inte vara besserwisser, men när jag för femte gången ser ordet accelerera i en situation där hela vårt arbete handlar om att *upprätthålla* stödet till Ukraina kan jag tycka att det är lite olyckligt. Rent matematiskt är att accelerera en ökning från föregående mätpunkt, ytterligare en ökning från föregående mätpunkt och ytterligare en ökning från föregående mätpunkt. Med den tydligheten vill jag bara säga att det inte är där diskussionen ligger, och därför blir ordet accelerera lite olyckligt i de här EU-nämndspapperen. Jag kan ana var det kommer ifrån; jag vill bara att det förs till protokollet – särskilt nu när det stora landet i väst, som har bidragit

mycket, lämnar ett jättehål som vi måste anstränga oss att fylla. Det här är jag helt övertygad om att försvarsministern vet. Det var det om den lexikala analysen och semantiken.

Avslutningsvis: Jag ställde frågor om Ungern till statssekreteraren i går. Jag fick ett bra svar, men jag blev inspirerad av min kollega Alexandra Völker när utrikesministern var här tidigare. Jag ska ställa min fråga från i går på ett bättre sätt, så som Alexandra Völker gjorde till utrikesministern alldeles nyss.

Hur avser försvarsministern att agera för att Ungerns blockering ska lösas? Det är ju en följetong och en surdeg. Har försvarsministern något hoppfullt att säga om hur vi ska dyrka upp den här låsningen?

Anf. 51 ANDERS EKEGREN (L):

Det har ju skett en remarkabel utveckling i Ukraina. Det är väl helt enkelt så att krig har den påföljden att man utvecklar krigsmateriel och får en otrolig erfarenhet av att vara en stridande part. Så var det under andra världskriget också – mycket teknisk utveckling och förbättring skedde.

I dag har Ukraina blivit jätteduktigt på att tillverka drönare, artilleri och missiler. Vad jag förstår tillverkar man 40 gånger så mycket krigsmateriel som man gjorde före kriget.

Sverige är ju ett land som har en väldigt bred och stor krigsindustri. Man skulle kunna se samarbetsmöjligheter här. Sverige har en bra krigsindustri. Ukraina har också en sådan, och man har oerhört mycket praktisk erfarenhet från fältet.

Min fråga till statsrådet är därför om Sverige funderar på att starta gemensamma utvecklingsprojekt och samproduktion. Det skulle kunna leda till någon form av gemensam försvarsindustri, som skulle kunna vara verksam även efter ett krigsslut.

Anf. 52 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Vad beträffar Markus Selins fråga om de 220 miljonerna är de riktade för upphandlingar. De kommer sannolikt att gå i huvudsak via det tjeckiska ammunitionsalternativet och möjligtvis också via det danska initiativet, som också handlar om att upphandla materiel – i det här fallet ammunition från ukrainarna själva. Vi har sett positiva tendenser i utvecklingen av den ukrainska försvarsindustriella basen.

Jag tar med mig synpunkten om ordet accelerera från Socialdemokraterna. Hur ser då verklighetsbeskrivningen ut beträffande stödet? Markus Selin vet att Sverige har valt att tidigarelägga sitt stöd – därav att vi inom loppet av 60 dagar fattade beslut om nästan 30 miljarder i ökat stöd.

Det finns ett antal andra länder som också har ökat stödet. Jag tänker framför allt på Norge, Nederländerna, Tyskland och Storbritannien. Det finns en viss empirisk spårbarhet i att vissa av länderna agerar på det här sättet, men fler måste göra mer. Det är det korta med det långa. Jag tar med mig synpunkten på ordet accelerera också här.

Ungerns blockering, framför allt av EPF, är djupt otillfredsställande. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<I huvudsak tror jag att ansvaret ligger på HRVP att arbeta med detta. Det är betydande tryck i den här frågan, på förekommen anledning, och det är

djupt frustrerande att den inte har lösts. Men både den höga representanten och medlemsstaterna agerar gemensamt i frågan.

När det gäller Ukraina och den försvarsindustriella basen är det helt rätt att den har en imponerande uppskalning av sin verksamhet. Vi arbetar rätt nära med den ukrainska försvarsindustriella basen på olika sätt. Vi är väldigt drivande för att de ska få tillträde till Edip, som är EU-initiativet på detta område. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

En svensk försvarsindustridelegation var i Ukraina i april. Jag skulle faktiskt ha varit med den delegationen, men då min ukrainska motpart inte hade möjlighet att vara med har jag skjutit upp mitt besök där. Men i samband med att ett tjugotal svenska företag var där slöts det samarbetsavtal mellan svenska företag och ukrainska företag.

>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<Man har en innovationscykel i Ukraina där sådant som i vissa fall tar fem sex år att utveckla utanför Ukraina kan gå på fem sex månader, så det finns starka skäl att utveckla samarbetet med Ukraina på det försvarsindustriella området. Inte minst vet jag att ett antal företag tittar på att expandera produktion där. Det skulle också vara bra, för vi har i Sverige en underdimensionerad försvarsindustri i förhållande till våra behov men också EU:s behov. Därför skulle det vara bra om vi kunde öka produktionskapaciteten antingen i Sverige eller i andra länder, till exempel Ukraina.

Flera viktiga framsteg vågar jag alltså påstå har skett på det här området.

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Försvarsberedskap.

Anf. 54 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Mötets andra diskussionspunkt handlar om hur EU kan höja nivån på sin försvarsberedskap. Försvarsministrarna kommer att diskutera implementeringen av vitboken för europeisk försvarsberedskap med fokus på arbetet med att möta de identifierade kritiska förmågegapen. Förhandlingarna om förordningsförslaget om ett europeiskt försvarsindustriellt program, Edip, väntas också beröras vid mötet.

Regeringen delar bedömningen att Europas försvarsberedskap och medlemsstaternas försvarsförmåga behöver stärkas. Det är även den övergripande målsättningen i vitboken. Det är särskilt positivt att vitboken föreslår ett ökat militärt stöd till Ukraina och framhåller det försvarsindustriella samarbetet som en central dimension för detta långsiktiga stöd.

Vitboken konstaterar att EU:s medlemsstater måste åtgärda kritiska förmågegap inom sju förmågedomäner. Regeringen anser att det är positivt att dessa förmågeområden listas i vitboken. Det går i linje med Natos förmågemål. Det är också bra att arbetet ska vara drivet av medlemsstaterna, och regeringen avser att ta en aktiv roll i detta arbete.

Implementeringen av vitboken tas nu vidare i olika format, och regeringen kommer att verka för att de åtgärder som vidtas utformas på ett sätt som får största möjliga effekt för att höja Europas försvarsförmåga.

2024/25:32

16 maj

Vidare stöder regeringen ambitionen och målsättningen med det kommande förenklingsprogrammet för försvar, det så kallade Omnibus, som förväntas presenteras i juni. Regeringen bedömer att det finns ett särskilt starkt behov av förenklingar inom försvarsområdet. Det kan stärka den europeiska försvarsindustriella och teknologiska basen.

Jag vill också nämna att förhandlingarna om förordningsförslaget Safe fortskrider i Bryssel, där vi förväntar oss ett antagande av rådet före sommaruppehållet. Safe-instrumentet ger medlemsstaterna möjlighet att låna upp till 150 miljarder euro till försvarsinvesteringar och kommer att möjliggöra gemensam upphandling av försvarsprodukter inom prioriterade förmågeområden som identifieras av europeiska rådet.

Regeringen stöder låneinstrumentet Safe, då det finns ett övergripande behov av att Europa snabbt rustar upp sitt försvar och att försvarsutgifterna därmed måste öka. Det ligger även i Sveriges intresse att andra medlemsstater rustar upp sin försvarsförmåga.

Regeringen har i den pågående förhandlingen framfört att det är viktigt att instrumentet är så enkelt som möjligt att tillämpa för att så snabbt som möjligt kunna stärka den europeiska försvarsförmågan. Regeringen har därför föreslagit att man ska förenkla skrivningar i deltagandereglerna genom att till exempel ta bort redovisning av kravuppfyllnad från underleverantörer.

Parallellt har regeringen föreslagit att det ska vara möjligt att genomföra en gemensam upphandling med tredjeländer, till exempel Storbritannien och Kanada, inom ramen för Safe-instrumentet.

Även förhandlingarna om förordningsförslaget Edip är i sitt slutskede. Förhoppningen är att gå i mål med förhandlingen av Edip under våren.

Under förhandlingarna om Edip har Sverige fått gehör för ett antal övergripande punkter såsom att deltaganderegler i förslaget ska vara i linje med tidigare initiativ för att säkerställa att svenska företag inte missgynnas samt att försvar och säkerhet är medlemsstaternas behörighetsområde och ansvar.

Slutligen vill jag informera om att Europeiska försvarsbyrån, EDA, i anslutning till FAC försvar har kallat till ett styrelsemöte i ministerformat. Mötet förväntas i huvudsak behandla EDA:s lista över pågående initiativ och förslag på samarbeten för att bidra till implementeringen av vitboken för europeisk försvarsberedskap 2030 och stärkandet av medlemsstaternas militära förmåga inom de sju identifierade förmågegapen.

Anf. 55 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! När det gäller föregående dagordningspunkt fick vi en fyllig genomgång av statssekreterare Sandwall i går, och jag tycker att försvarsministerns genomgång här i dag är minst lika bra – den tackar jag för. Jag vill ge en kort sammanfattning av mina frågor i går – ett axplock plus kanske ibland önskemål om ett förtydligande.

Vitboken nämner sju förmågegap. Redan första gången vi behandlade detta i försvarsutskottet nämnde jag vikten av den maritima förmågan. Östersjön är ju både en bro och en barriär för oss. Det är åtta EU-länder runt Östersjön, och åtta av nio är med i både Nato och EU. Det skulle alltså vara olyckligt om orden maritim förmåga föll bort i vitboken. Jag fick i går glädjebeskedet av statssekreteraren att denna fråga är hanterad. Jag tolkar detta som att man nu är uppe i åtta förmågegap.

Jag hör, eller läser in, att det handlar om värdekedjor, arbetstillfällen och fortsatt utveckling i Sverige. Jag har många gånger under flera år haft möjlighet att diskutera och samtala med försvarsministern om detta. Det är kopplat till tredjeland – samarbete med Storbritannien och även USA.

Jag har förut några gånger sagt ungefär så här i EU-nämnden, och jag kan säga det igen: När det gäller Edip och gemensam upphandling i EU generellt är det mycket bra med Sveriges industriella bas – att vi fortsätter att se till svenska arbetstillfällen i Örnsköldsvik, Linköping, Karlskoga och Stockholm och inte bara Toulouse, Milano och Berlin när vi talar om gemensam försvarsmateriel och upphandling. Skulle jag vara lite skämtsam skulle jag kunna säga att det är bättre med Karlskoga, Örnsköldsvik och Linköping än med Toulouse, Toulouse och Toulouse.

När det gäller finansieringsverktyget Safe, som egentligen är det nya i vitboken, hade jag en fråga som jag förmodligen ställde lite olyckligt, eller klantigt, i går; jag förledde statssekreteraren lite. Jag var ute efter upphandlingsvillkor och regler och om det finns några stämplat – låt oss använda det ordet – eller epitet. Jag vet att hela den här finansiella strukturen bygger på både lån och liknande – det förstår jag. Men förekommer någon diskussion om hur bland annat banksektorn och andra ska hantera synen på försvarsmateriel? Detta är, tror jag, ett av flera ben i tanken med Safe – att mobilisera mer privat kapital.

Omnibus tog jag inte upp med statssekreteraren i går, så jag kringgår här ordförandens löpande påminnelse om berikande mervärde här i EU-nämnden; jag missade detta. Omnibus är något av ett nytt modeord i EU-papperen. Sådana kommer alltid, precis som kanske ”accelerera” under föregående dagordningspunkt. Den socialdemokratiska hållningen – jag kanske inte sagt detta direkt till försvarsministern – är att sådan här paketering av lagförslag, som Omnibus, inte generellt per automatik får leda till att vi sänker ambitionerna när det gäller synen på arbetstagares villkor, miljö och hälsa. Jag vill ha detta fört till protokollet. Om någon skulle tvivla eller önska sig detta vill inte vi se sådant.

Jag vill ta upp ytterligare en fråga som jag egentligen inte poängterade för statssekreteraren i går. När det gäller gemensam upplåning för kommande försvarssatsningar och försvarsmateriel är den allmänna socialdemokratiska hållningen att detta inte får ske bara genom omprioriteringar, sänkta ambitioner och lån, utan man kan faktiskt öka skatteuttaget också. Vi ser att det kommer att behövas, både nationellt och på EU-plan, för att finansiera detta.

Sedan har jag ett sista medskick – vi nämnde detta för statssekreteraren i går. EU är absolut bra när det gäller dessa frågor – vitboken och försvarssatsningarna. Vi ser stora behov framför oss. Men man bör inte glömma att vi har andra plattformar. Jag vet att försvarsministern också brukar påminna om både Nordefco och bilaterala avtal. Jag kan passa på att nämna att vi har ett memorandum of understanding, som det heter på nysvenska, med Finland från 1994, som ett exempel på ettilateralt avtal när det gäller industripolitik med koppling till försvaret. Jag nämner detta samarbete av flera olika anledningar. Det handlar om vår närhet till Finland men även om att detta faktiskt har funnits – vi kan påminna om det också.

Anf. 56 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, försvarsministern, för redogörelsen!

Det har pratats en hel del om vad som sades i försvarsutskottet i går. Jag var inte närvarande där, så det är inget jag kan kommentera eller ställa några frågor om. Men jag vill börja med att instämma i Markus Selins medskick när det gäller Omnibus: hur viktigt det är att regelförenklingar inte leder till försämringar.

Jag vill också ta upp att EU ju av väldigt många kallas för ett fredsprojekt. Men vi kan konstatera att det just i dag kanske inte är mycket till fredsprojekt. Det finns många starka krafter och federalistiska strömningar inom EU som arbetar aktivt för att militarisera unionen.

Från Vänsterpartiets sida motsätter vi oss att ytterligare beslut om säkerhets-, försvars- och utrikespolitik förs över till EU. Det är positivt att den svenska ståndpunkten poängterar den nationella kompetensen. Men från Vänsterpartiets sida vill jag ändå tydliggöra att det är riksdagen och varken EU eller Nato som ska fatta beslut om svensk försvars- och säkerhetspolitik. Därmed vill jag också, för att slippa be om ordet igen, hänvisa till tidigare avvikande ståndpunkt.

Anf. 57 JACOB RISBERG (MP):

Herr ordförande! Tack, statsrådet, för dragningen!

Jag håller såklart med Markus Selin och Ilona om att regelförenklingar inte får sänka ambitionerna. Jag vill lyfta upp framför allt regelförenklingar när det gäller Omnibus och även när det gäller upphandlingsreglerna. Man får inte sänka ambitionerna när det gäller vare sig miljökrav eller de krav som vi har på EU för att leva upp till Parisavtalet. Jag vill att detta förs till protokollet.

Anf. 58 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr ordförande! Jag ska försöka sammanfatta. När det gäller de frågor som Markus Selin berörde har rådet kompletterat vitboken med två områden. Det handlar, precis som Markus Selin sa, om det maritima området, men det handlar också om marksystem. Vitbokens sju områden har alltså från rådets sida kompletterats med två nya områden – Sverige stöder denna inriktning.

När det gäller Safe och upphandlingsregler tänkte jag be mina medarbetare vidareutveckla. Låt mig bara säga att utformningen av Safe på rent principiell nivå till stora delar är inspirerad av de villkor som har omfattats av både ASAP och Edirpa. Vår bedömning är att de är tillfyllest i det avseendet.

När det sedan gäller Toulouse och Karlskoga arbetar den här regeringen, precis som den förra, först och främst med att värna de intressen vi har när det gäller svensk försvarsindustri. Med detta menar jag naturligtvis också i Sverige verksamma försvarsföretag som är utlandsägda – att de har tillträde till alla de instrument som upprättas i EU. Detta tycker vi är rimligt mot bakgrund av att det kommer att stärka den gemensamma militära förmågan och den militärindustriella basen i Europa men också, naturligtvis, eftersom vi bidrar till dem finansiellt.

Vi har, vill jag påstå, på olika sätt varit framgångsrika i detta, inte minst när det gäller det som kallas design authority. Det handlar om företag som är verksamma i Sverige och oftast har svensk vd och som lyder under

svensk exportkontrollagstiftning. Detta har alltså mycket hög prioritet också för den här regeringen, precis som för den föregående.

Beträffande Omnibus för försvar tror jag att vi är eniga om att detta inte handlar om att sänka villkoren för arbetstagare eller något sådant, utan det är framför allt två områden som kan träffas. Vi arbetar just nu, som Markus Selin vet, med att komma med svenska bidrag. Det kan handla om upphandlingsregler som kan påverka förutsättningarna för hur snabbt vi kan upphandla försvarsmateriel. Det kan också finnas vissa tillståndprocesser, till exempel på miljöområdet, som kan påverka uppbyggnaden av det militära försvaret och som det finns skäl att beakta.

Det var svar på Markus Selins frågor, och jag övergår till Ilonas. Om EU är ett fredsprojekt eller inte är naturligtvis en lite mer ideologisk fråga – jag tänker inte öppna den diskussionen. Man kan naturligtvis titta på de åtgärder som krävs för att vi ska kunna fortsätta leva i fred. Då är det, bedömer vi, i den ansträngda säkerhetspolitiska miljö som vi befinner oss i på grund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina viktigt att ha en god förmåga till militära investeringar och också till avskräckning. Jag noterar den avvikande ståndpunkten – den ligger ju i linje med hur Vänsterpartiet har kommunicerat kring dessa frågor tidigare.

Jag undrar om Hans Pechan anser att det finns skäl att tillägga något beträffande utformningen av Safe, men det ska vara utförligt beskrivet. Jag lämnar ordet till medarbetaren från Finansdepartementet gällande finansiella aspekter på Safe.

Anf. 59 Ämnesrådet ELLINOR EDVARDSSON:

Gällande finansieringen av Safe kommer kommissionen att finansiera genom att emittera obligationer. Dessa obligationer emitterar man genom sin diversifierade lånestrategi. Det betyder att man inte emitterar obligationer specifikt bara för Safe, utan man ser på det totala finansieringsbehovet för RRF, Sure och andra sådana program. Det betyder att finansmarknaden inte ser att detta är en Safe- eller försvarsobligation, utan det är upplåning som kommissionen gör för alla behov som finns.

Sedan finns det en aktiv diskussion om kapitalmarknad och banker på andra håll. Bland annat pekar man i vitboken på en översyn av hållbarhetsrapportering som kommer i höst. Men inom Safe specifikt finns det ingen sådan diskussion.

Anf. 60 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Vi tar oss vidare till nästa dagordningspunkt, Övriga frågor. Finns det några sådana?

Anf. 61 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Inga övriga frågor, herr ordförande.

Anf. 62 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi så mycket för medverkan vid dagens sammanträde med EU-nämnden. Vi önskar trevlig helg och lycka till vid rådsmötet!

2024/25:32

16 maj

§ 3 Konkurrenskraftsfrågor

Statssekreterare Sara Modig

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft: inre marknaden, industri, forskning och
innovation samt rymdfrågor den 12 mars 2025**

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft: inre marknaden, industri, forskning och innova-
tion samt rymdfrågor den 22–23 maj 2025**

Anf. 63 ORDFÖRANDEN:

Jag hälsar statssekreterare Sara Modig med medarbetare välkomna. Vi börjar med återrapporten.

Anf. 64 Statssekreterare SARA MODIG:

Ordförande! Ni har fått rapporten från KKR-mötet den 12 mars 2025. Om ni önskar kan jag kort redogöra för vad som avhandlades – annars hänvisar jag till rapporten.

Anf. 65 ORDFÖRANDEN:

Med hänvisning till rapporten tackar vi så mycket för informationen.

Vi går in på rådsdagordningen och dagordningspunkt 3, Ökad konkurrenskraft – bättre anpassad EU-politik för traditionellt starka industrier.

Anf. 66 Statssekreterare SARA MODIG:

Ordförande! Konkurrenskraftsrådet förväntas diskutera hur EU kan skapa bättre förutsättningar för traditionellt starka sektorer inom EU som kombinerar konkurrenskraft och klimatomställning. Regeringen hänvisar till den kommenterade dagordningen för en mer detaljerad beskrivning av den svenska ståndpunkten.

EU behöver stärka sin konkurrenskraft för att säkerställa en positiv utveckling för tillväxt, handel och arbete inom hela unionen för att klara energi- och klimatomställningen och stärka motståndskraften. Regeringen prioriterar arbetet för stärkt konkurrenskraft, som tillsammans med klimatomställningen utgör två av regeringens fyra EU-prioriteringar.

Det är centralt att skapa förutsättningar för alla typer av sektorer att ställa om, inte minst energiintensiva och tillverkande industrier. Dessa sektorer präglas ofta av höga energibehov, fossilberoende och tekniska utmaningar kopplat till omställningen. Den gröna omställningen behöver ha en teknikneutral ansats mot nettonollutsläpp, där både förnybart och kärnkraft lyfts fram. Alla fossilfria kraftslag kommer att behövas för att vi ska klara en omfattande elektrifiering, bland annat för industrin.

Regeringen anser vidare att den gröna omställningen behöver utgöra en motor för EU:s konkurrenskraft. Ett förutsägbart ramverk är nyckeln till att skapa givande förutsättningar för den gröna omställningen och för att stimulera privata investeringar.

Det är vidare viktigt att säkerställa förutsägbara regler som bidrar till en effektiv konkurrens och reducerar regelbördan för näringslivet. Som utgångspunkt anser regeringen att stärkt produktivitet, en välfungerande

inre marknad, regelbaserad handel och goda ramvillkor är förutsättningarna för EU:s konkurrenskraft.

Regeringen konstaterar att handelshinder och omfattande subventioner i tredjeland har snedvridit konkurrensen på den internationella marknaden för flera industriprodukter, vilket utmanar EU:s industriella bas. Lämpliga multilaterala lösningar bör användas för att hantera de negativa effekterna av sådana åtgärder. Regeringen föreslår att på kommande möte i konkurrenskraftsrådet framföra dessa ståndpunkter.

Anf. 67 AIDA BIRINXHIKU (S):

Som vi framförde i näringsutskottet i går skulle vi socialdemokrater vilja att regeringen tydligare lyfte fram tidsperspektivet när det gäller tillgången till stabil och billig energi i ståndpunkten, det vill säga att detta också behöver säkerställas på kort sikt.

Som vi har framfört tidigare ser vi att en övertro på gränsöverskridande förbindelser tillsammans med underinvesteringar i nationella transmissionsnät riskerar att skapa flaskhalsar och försämra konkurrenskraften. Därför menar vi att alla medlemsländer behöver skapa förutsättningar för ökad inhemsk elproduktion även på kort sikt för att möta det ökade elbehovet.

Därutöver skulle vi också vilja att man i den svenska ståndpunkten tydligare lyfte fram behovet av att fokusera på energisystemets totala systemkostnader, vilket vi också framförde i näringsutskottet i går.

Anf. 68 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! När detta har varit uppe tidigare har Vänsterpartiet anmält en avvikande ståndpunkt eftersom vi har menat att ordet ”fossilfri” i regeringens ståndpunkt ska bytas ut mot ”förnybar”, med de följdändringar som krävs. Jag vill framföra detta nu också. Vi ska alltså gå i riktning mot förnybart snarare än mot fossilfritt.

Sedan vill jag också instämma i det som framfördes av Socialdemokraterna.

Anf. 69 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för föredragningen!

Jag tycker att hela ingången i frågan är felaktig. Man talar om att stärkt konkurrenskraft kan leda till en omställning. Jag skulle snarare vilja se det på motsatt sätt, alltså att detta att man ställer om – med en grön omställning och en klimatomställning – leder till ökad konkurrenskraft för EU. Detta har vi sett exempel på när det gäller de svenska industrier som har varit tidiga med att ställa om. De är väldigt konkurrenskraftiga runt om i världen och efterfrågas mycket. Jag skulle alltså vilja se att själva ingångsvärdet förändrades.

Sedan handlar det om regelförenklingar. Även här är det viktigt med att omställningstryck vad gäller till exempel regelverk som CSRD och CSDDD. De måste behållas för att vi ska uppehålla den styrkraft som finns. I CBAM har ju kommissionen lyckats med regelförenklingar, och ändå lyckas man med tullarna täcka 99 procent av utsläppen. Där har vi alltså ett bra exempel på hur man kan komma vidare med regelförenklingar samtidigt som ambitionerna vad gäller klimat och miljö upprätthålls.

Sedan talas det om en utfasning av fossila bränslen. Vi skulle hellre vilja se att man talade om ett stopp för dem. Utfasning är inte snabbt nog, utan det krävs ett omedelbart stopp.

Slutligen vill jag också lyfta fram att det kommer att krävas olika typer av statliga subventioner för att man ska kunna ställa om. Man ska inte tro att konkurrensen kommer att leda till omställning. Vi skulle därför återigen vilja vända på resonemanget och kanske gå igenom statsstödsreglerna och EU:s olika regelverk när det gäller finansiering för att stärka omställningen.

Med detta vill jag anmäla avvikande standpunkt.

Anf. 70 Statssekreterare SARA MODIG:

Jag uppfattade inte att det var några frågor, så jag har ingen kommentar.

Anf. 71 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Ordförande! Jag har en utvidgad fråga från oss rörande själva de frågor som EU-kommissionen ställer inför diskussionen. Jag uppfattar att de inte nödvändigtvis bara gäller energifrågan, utan jag uppfattar frågorna från kommissionen som bredare och gällande den svenska synen när det gäller till exempel EU:s nuvarande policyer avseende traditionellt starka industriens villkor. Specifikt gäller de så kallade flaskhalsar, däribland avsaknad av infrastruktur av olika slag.

Jag undrar om regeringen ser någon anledning att utveckla en svensk syn på vad som saknas, vilka flaskhalsar man i övrigt eventuellt ser och vilken infrastruktur man kanske ser. Jag antyder alltså ett lite halvfärdigt svenskt svar på frågorna från kommissionen.

Anf. 72 ANDERS EKEGREN (L):

Detta är egentligen oerhört viktiga frågor. Jag skulle säga att de kanske är EU:s viktigaste frågor, förutom förhållandet till Ukraina och Ryssland. Europa har ju faktiskt tacklat av. Om man ska vara lite elak kan man säga att Europa är lite trött i dag. Den ekonomiska utvecklingen i USA och i Asien har ju varit betydligt snabbare.

Vid finanskrisen 2008 var EU:s samlade ekonomi ungefär lika stor som USA:s. Jag har tyvärr glömt procentsiffrorna, men sedan dess har USA ökat sin bnp radikalt. Europa behöver göra ett lyft. Det är ju bra att Sverige, som gillar konkurrens och frihandel, är pådrivande.

Man behöver självklart jobba med den inre marknaden, regelförenklingar, forskning och klimatsmart energipolitik för att gå framåt. För Sverige är självfallet frihandelsavtal väldigt viktiga. Vi har alltid varit väldigt positiva till dem. Däremot finns det en hel del länder i Europa som är lite mer protektionistiskt lagda. Frankrike är ett sådant land, som jag förstår har haft svårt att ställa sig bakom Ceta-avtalet.

Min fråga till statssekreteraren är: Hur driver Sverige politiken gentemot andra länder för att de ska bli lika frihandelsvänliga som vi och också skriva under de olika avtal som man tar fram? Tanken är ju att alla ska skriva under, men en del har lite svårt att göra det.

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Vi har alltså inte handelsministern med oss nu. Nu talar vi om EU:s politik för traditionellt starka industrier. Frihandelsavtalen hör till FAC handel. Den diskussionen får vi hänskjuta dit.

Anf. 74 ANDERS EKEGREN (L):

Det hör ihop.

Anf. 75 ORDFÖRANDEN:

Det hör ihop, men det är inte föremål för samråd i EU-nämnden i dag.

Anf. 76 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Till statssekreteraren vill jag säga att även om vi inte ställer direkta frågor kan hon ju kommentera det vi har sagt och om det är i linje med hur regeringen tänker eller om det kanske är tvärt emot. Då kan vi ju avgöra om vi så att säga har gjort ett medskick eller om vi behöver anmäla avvikande ståndpunkt.

När jag hade ordet tidigare glömde jag att ta upp att regeringen förespråkar en återgång till strikt reglering och kontroll av statligt stöd. Jag vill därför framföra en avvikande ståndpunkt, att Vänsterpartiet vill se statsstödsregler som underlättar och snabbar på omställningen. Vi delar alltså inte regeringens ståndpunkt i den frågan.

Anf. 77 AIDA BIRINXHIKU (S):

Jag begärde egentligen ordet för att understryka det som upprepades tidigare. Min fråga gällde ju om regeringen avser att lyfta upp dessa aspekter i den svenska ståndpunkten eller inte. Det gäller både tidsperspektivet och att det ska finnas ett fokus på energisystemets totalkostnader. Det är något som man tidigare har lyft från regeringens sida i den här typen av diskussioner. Därför är det relevant för oss att veta om man kommer att göra det denna gång eller inte. Om svaret är nej avser vi naturligtvis att anmäla en avvikande ståndpunkt i det hänseendet.

Anf. 78 JACOB RISBERG (MP):

Jag vill ansluta mig till Vänsterpartiets avvikande ståndpunkt vad gäller förändringen från ”förnybart” till ”fossilfritt”. Vi vill att man ändrar tillbaka till ”förnybart” igen.

Anf. 79 Statssekreterare SARA MODIG:

Jag ska försöka bena ut detta och svara.

Vad gäller Vänsterpartiets fråga om statsstöd kan jag säga att vi förespråkar en återgång till ett striktare statsstödsregelverk. Det kan vara berättigat med statsstöd vid olika marknadsmisslyckanden och vid satsningar på innovationer och så vidare. Men vår linje är att återgå till ett strikt statsstödsregelverk.

Vad gäller energidelen nämner vi i ståndpunkten att tillgång på stabil och fossilfri el behöver öka. Vi delar kommissionens bedömning att höga energipriser är ett strukturellt problem för Europas konkurrenskraft, vilket har lyfts fram i flera sammanhang.

Vi har upprepade gånger påpekat nödvändigheten av en kostnadseffektiv EU-lagstiftning och vikten av att undvika detaljreglering och att öka teknikneutraliteten i energilagstiftningen. För att klara den omställningen behöver Sverige ett robust och leveranssäkert elsystem. Vi betonar den samhällsekonomiska effektiviteten när det gäller elsystemet som helhet.

Den kommenterade dagordningen tar ju upp flera viktiga områden för att säkerställa goda förutsättningar för de här sektorerna. Det handlar om energi, långsiktigt förutsägbara regler, reducerad regelbörda för näringslivet och konkurrensvillkor inom och utanför EU. Underlaget kommer från det polska ordförandeskapet. Det är alltså ordförandeskapet och inte kommissionen som har ställt frågorna.

Anf. 80 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en gemensam avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 81 AIDA BIRINXHIKU (S):

Vi har också en avvikande ståndpunkt vad gäller tidsperspektivet för tillgången till stabil och billig energi och energisystemets totala systemkostnader. Vi vill att det ska finans ett fokus på detta i ståndpunkten.

Anf. 82 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Vi instämmer i detta.

Anf. 83 JACOB RISBERG (MP):

Jag tycker också att det S har sagt är väldigt viktigt, så jag håller också med.

Anf. 84 ORDFÖRANDEN:

Då finns det alltså en gemensam avvikande ståndpunkt från S, V och MP och en gemensam från V och MP. Med detta finns det stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till punkt nummer 4 på rådsdagordningen, Rådet som filter för onödigt byråkrati – så kan företagsvänliga förordningar uppnås redan i början av lagstiftningsprocessen. Det är en riktlinjedebatt.

Anf. 85 Statssekreterare SARA MODIG:

Ordförande! Jag vill inledningsvis förtydliga att denna agendapunkt är tänkt att vara en policydiskussion kring metoder för hur rådet tillsammans med EU-kommissionen och Europaparlamentet kan samarbeta för att motverka att regelbördan för företag ökar under förhandlingen av EU-rättsakter.

Det är först och främst centralt att de förslag som läggs fram av kommissionen är väl underbyggda och föregås av gedigna konsekvensanalyser. Regeringen kommer att fortsätta verka för att kommissionen levererar på den punkten.

Lagstiftarna har sedan en viktig roll i att tillse att det under förhandlingen om en EU-rättsakt inte tillkommer omotiverad regelbörda.

Om ändringar som medför regelbörda föreslås behöver också konsekvenserna för företagen utredas och värderas. Här har kommissionen, rådet och parlamentet en roll i att hitta samarbetsformer och metoder för att gemensamt tillse att onödiga regelbörda inte tillkommer under förhandlingen.

Generellt verkar regeringen för att regelverken ska utgå från proportionalitet och vara utformade så att de bidrar till att främja svenska företags tillväxt, konkurrenskraft samt innovations- och omställningsförmåga.

Hur EU-regelverket utformas, genomförs och tillämpas nationellt har stor betydelse för berörda företags regelbördor, administrativa kostnader och andra fullgörandekostnader samt inre marknadens funktion. Det gäller framför allt små och medelstora företag, som är särskilt sårbara för nya och ändrade regler.

Anf. 86 ANNA LASSES (C):

Herr ordförande! Det är en otroligt viktig diskussion man nu ska ha. Är det någonting vi vill ha är det ju regelförenklingar. Dock skulle vi, precis som i den liknande diskussion vi hade tidigare, vilja ha ett förtydligande om att man, när man nu sätter igång dessa diskussioner och tittar på konsekvenserna, betonar att målen för exempelvis klimat, miljö och social hållbarhet inte ska sänkas utan bibehållas även om regelförenklingar sker. Ett sådant förtydligande i dessa diskussioner skulle vi vilja se.

Anf. 87 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Jag håller i grunden med om det som Centerpartiet säger. Vad gäller främjande av svenska företag skulle vi gärna vilja se att man premierar de företag som verkligen gått före i omställningen med hög ambitionsnivå och att övriga företag får stöd för att kunna ställa om.

Jag vill också påpeka att när det gäller regelförenkling är det väldigt viktigt att vi inte skjuter upp införandet av CSRD och CSDDD. Vi vill gärna se att man trycker på så att inte de förskjuts i den regelförenklingsiver som vi för tillfället ser.

Anf. 88 AIDA BIRINXHIKU (S):

Vi socialdemokrater vill följa upp det vi tidigare sagt om regelförenklingar och om omnibusförslagen, nämligen att vi tycker att det ska handla om träffsäkra och effektiva regelförbättringar som syftar till strömlinjeformning och att det ska vara lätt att göra rätt. De ska inte innebära en minskad ambitionsnivå när det kommer till klimatomställningen, vilken vi ser som helt avgörande för svenska och europeiska företags konkurrenskraft. Inte heller ska de innebära ett försämrat skydd för arbetstagares rättigheter, vilket vi har lyft fram i tidigare diskussioner om regelförenklingar.

Anf. 89 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Även Vänsterpartiet har ju fört fram de här ståndpunkterna tidigare, så jag instämmer med samtliga tre föregående talare.

Anf. 90 Statssekreterare SARA MODIG:

Kommissionen är väldigt tydlig, och vi är också tydliga, med att det inte finns några sänkta ambitioner på andra områden här. Detta handlar om att göra regelverk lättare. Det handlar om att göra dem enklare att tillämpa och att se över onödig dubbelreglering.

Ingången för regeringen är att det ska vara lätt för företag att göra rätt för sig, helt enkelt.

Anf. 91 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag tackar för svaret. Ja, kommissionen säger att det inte ska vara några försämringar eller minskade ambitioner. Men vi kan ju redan se i några av förslagen att så är fallet.

Jag tycker att det är otroligt viktigt att regeringen för fram och håller fast vid det man tidigare sagt om att det inte ska vara några ambitionssänkningar. Om regeringen inte kan ta till sig detta vill åtminstone jag anmäla en avvikande ståndpunkt.

Anf. 92 Statssekreterare SARA MODIG:

Jag vidhåller att det inte finns några sänkta ambitionskrav.

Anf. 93 ORDFÖRANDEN:

Med det konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkt anmäld från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Centern.

Vi går vidare på rådsdagordningen och hittar punkt nummer 5, Strategin för den inre marknaden.

Anf. 94 Statssekreterare SARA MODIG:

Ordförande! Vid rådsmötet väntas vice ordförande Séjourné presentera den nya inre marknadsstrategi som EU-kommissionen avser att lansera dagen innan. Vi förväntas oss därför inte någon större diskussion vid det här mötet. Eftersom strategin är något som Sverige aktivt drivit sedan det svenska ordförandeskapet vill vi ändå, om tillfälle ges, passa på att välkomna att kommissionen nu har tagit fram en strategi för den inre marknaden.

Givet det utmanande geopolitiska läget är det oerhört angeläget att EU stärker den inre marknaden, som är vår främsta tillgång för europeisk konkurrenskraft och resiliens.

Enligt uppdragsbrev som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen har gett till vice ordförande Séjourné ska strategin fokusera på inre marknads kärna, ta bort hinder, öka varu- och tjänsterörligheten samt stärka efterlevnaden av inre marknadsregelverket. Detta är något som regeringen välkomnar och som ligger helt i linje med våra prioriteringar.

Regeringen anser att strategin behöver innehålla konkreta åtgärder som tydligt kan minska hinder på den inre marknaden. Det handlar bland annat om att förebygga och minska hinder genom att medlemsstaterna måste bli bättre på att tillämpa och efterleva inre marknadsregelverket i praktiken. Det gäller inte minst i tjänstesektorn, som har en stor potential. Här behövs åtgärder för att minska hindren i olika nationella regleringar av tjänster och yrken.

När det gäller att öka varurörligheten kan vissa befintliga processer effektiviseras och digitaliseras.

Strategin är också ett viktigt bidrag för förenkling. Åtgärder som minskar fragmenteringen på den inre marknaden kan minska företagens regelbörda.

Det kommer att bli en viktig uppgift under de kommande åren för både kommissionen och medlemsstaterna att tillsammans ta sitt gemensamma ansvar så att strategins olika delar omsätts i praktiken.

Regeringen behöver analysera strategin när den presenteras och avser att återkomma till riksdagen med en faktapromemoria.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt nummer 6, Offentlig upphandling – strategiska mål och vägen framåt.

Anf. 96 Statssekreterare SARA MODIG:

Ordförande! Offentlig upphandling står för hela 18 procent av Sveriges bnp. Det har alltså en betydande påverkan på den ekonomiska hållbarheten för myndigheter på alla nivåer. Offentlig sektor är också en viktig kund för många företag.

Det primära syftet med offentlig upphandling är att tillgodose ett behov på ett kostnadseffektivt sätt.

Den svenska lagen om offentlig upphandling baseras på EU-direktiv som nu ska revideras. Regeringen anser att dagens regelverk är onödigt krångligt. Det avskräcker företag från att delta, och dålig konkurrens ger dåliga affärer.

Regeringen kommer att verka för att de nya reglerna gör det enklare för myndigheter att åstadkomma bästa värde för pengarna. Då behövs det färre regler, mindre detaljstyrning och ökad flexibilitet för upphandlande myndigheter. Regelverket ska göra det möjligt att ta hänsyn till säkerhet och försörjningsberedskap samt att dra nytta av innovationer och stimulera utvecklingen av cirkulära och fossilfria varor och tjänster.

Regeringen anser dock att de nya reglerna enbart ska reglera hur en upphandling ska genomföras och inte vad som ska köpas.

Det är också viktigt att de nya reglerna bidrar till att främja den inre marknaden och motverka snedvridning av konkurrensen samt diskriminering på grund av nationalitet.

Vidare är regeringen skeptisk till att ge fördel till europeiska företag. Sådana krav bör inte införas.

Avslutningsvis: Regelverket är *en* del av styrningen. För att åstadkomma en bättre upphandling behövs även andra åtgärder, till exempel stöd, samordning och digitalisering.

Anf. 97 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! På rådet i nästa vecka är det ju en diskussion och riktlinjedebatt om offentlig upphandling, där man ställer ett antal frågor som det ska svaras på. Det kan dock ändå vara intressant att höra hur regeringen har tänkt hantera den här frågan i relation till Sveriges riksdag.

Detta börjar ju nu. Upphandlingslagstiftningen ska omförhandlas. Det här överläggs vanligtvis i finansutskottet, och vad jag vet har ingen sådan överläggning skett. Det kanske är i ett för tidigt skede; jag vet inte. Men det vore bra om regeringens företrädare ändå kunde ge det beskedet så att vi får en ordentlig genomgång.

Med det sagt vill jag ge några medskick – kanske blir de avvikande ståndpunkter – om sådant där vi tycker att regeringen redan i detta skede och i denna riktlinjedebatt borde vara tydlig.

Upphandling handlar ju om att motverka korruption, godtycke och slöseri med skattemedel. Men det handlar också om att kunna ställa krav om att stödja viktiga samhällspolitiska mål såsom arbetstagares rättigheter, klimat och miljö, innovationer och inkludering. Här tycker vi inte att ni är tillräckligt tydliga.

Här är det väl läge att lyfta fram exempelvis vikten av att förenkla, eller kanske snarare förtydliga, den offentliga upphandlingen på så sätt att lagstiftningen gör att offentliga aktörer faktiskt kan stänga ute kriminella och oseriösa aktörer från den offentliga upphandlingen. Det är ju ett sätt att motverka bland annat korruption.

Ett sätt att göra det är att vara tydlig med att man måste begränsa antalet underleverantörsled. Det tycker vi borde framgå. Det är väl också rimligt att man redan här lyfter fram, när nu lagstiftningen ska uppdateras, vikten av att tydliggöra att man faktiskt får ställa sociala krav i det som är överenskommet när det gäller kollektivavtal, exempelvis.

Statssekreteraren får gärna kommentera detta. Jag tycker dock att det tydligt ska framgå att vi förväntar oss att dessa delar, plus miljö och klimat, ska vägas in i en revidering av den offentliga upphandlingen. Jag får nämligen en känsla av att regeringen drar åt helt andra hållet, det vill säga att man ska verka för att minska omfattningen av allt detta.

Anf. 98 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, Matilda Ernkrans, för att du sa i princip allting jag tänkte säga! Men jag vill ändå säga lite grann om detta.

Vi ser ju i dag hur lagen om offentlig upphandling ställer till vissa problem för kommuner och regioner och även staten. Vi ser att det ibland blir högre kostnader än vad det annars skulle ha blivit eftersom man kanske bara får in ett anbud. Vi kan också se att aktörer som inte betraktas som seriösa ibland ändå vinner upphandlingen därför att man inte kan stänga dem ute.

Ett exempel är Bolt, som i Region Uppsala är ett av de transportföretag som har vunnit en ramupphandling när det gäller sjukresor och färdtjänst. Man uppfyller inte reglerna i dag men säger att man kommer att uppfylla dem när det väl blir dags, när kontraktet börjar gälla. Det är väldigt oklart om det kommer att gå. Hela taxibranschen och många företag och organisationer har blivit väldigt upprörda över detta, men upphandlingsreglerna tillåter inte att man säger nej till just det här företaget. Det är någonting som man behöver ta med sig.

Nu kan man ju ställa kollektivavtalsliknande villkor, men det ställer också till det ibland att man inte kan ställa krav på kollektivavtal för åtminstone svenska företag.

I Uppsala kommun har de vinstdrivande företagen överklagat när kommunen har gjort en upphandling och sagt att man bara vill ha ideella

organisationer i äldreomsorgen. Kommunen vann i den första instansen, men det kommer väl att överklagas av de vinstdrivande.

Det är väldigt viktigt att den här möjligheten finns, och Sverige har i sina egna regler öppnat mycket mer för att man ska kunna göra upphandlingar med enbart ideella och icke vinstdrivande aktörer. Det är otroligt viktigt att vi nu får upphandlingsregler som inte stoppar en sådan utveckling. Vi ska ha upphandlingsregler som gynnar Sverige och våra myndigheter.

Anf. 99 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Även jag tycker att man kanske gör det lite för lätt för sig.

Offentlig upphandling är kanske ett av de absolut viktigaste verktygen man som kommunal och regional politiker har för att genomföra den politik man står för. Jag vet inte hur mycket tid man ägnar åt att få upphandlingarna att fungera, och är det någonting man ställs inför som lokalpolitiker är det just frågan: Hur ska jag kombinera de värden som jag vill ska komma in i det här med att ha ett konkurrensneutralt sätt att göra det på? Jag kanske vill främja små företag, jag kanske vill främja närproducerat och så vidare.

Det här måste ju komma in. Säger man att det primära syftet bara ska vara att det är kostnadseffektivt har man missat det som de allra flesta runt om i Sverige sitter och jobbar med när det gäller upphandlingar. Kostnaden är en sak, absolut, men först ska man ju komma fram till exakt vad det är man vill ha. Det är alltså en jättesvår avvägning.

Jag håller absolut med om att man ska försöka göra det här så enkelt som möjligt; det tror jag att alla skriver under på. Jag vet inte hur många vi är som har ägnat nättar åt de otroligt krångliga regler som finns. Men i den diskussion man nu ska ha behöver det så att säga ingå hur vi skapar det här ganska enkla systemet som ändå gör det möjligt för oss att få in våra värden i upphandlingen. Man får liksom inte missa det. Det tycker jag är jätteviktigt.

Detta tangerade väl en del av det som mina kollegor har sagt tidigare, men jag tycker ändå att det är viktigt att verkligen understryka det. Det är alltså ett medskick.

Anf. 100 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för dragningen!

Jag instämmer i vad de tidigare kollegorna har sagt. Jag skulle helt enkelt vilja se att man använde de offentliga upphandlingarna lite mer aktivt för att bland annat ställa om, kunna dela på risker och säkerställa efterfrågan på hållbara produkter. Det saknas lite grann här. Man ska kunna ställa sociala och miljömässiga villkor i offentlig upphandling.

När det gäller det utskickade materialet, som handlar just om att man bör efterfråga klimatsmarta produkter och tjänster, finns det ett lagförslag från 2022 om en skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling. Med tanke på det som står i det skriftliga underlaget blev jag lite fundersam över varför regeringen inte har valt att gå vidare med det lagförslaget, som ändå var ute på lagrådsremiss i juni 2022.

2024/25:32

16 maj

Anf. 101 ORDFÖRANDEN:

Nämnden samråder inte om remitteringar av svenska lagförslag, utan vi samråder om den ståndpunkt som vi förhåller oss till. Jag vill alltså bara skicka med att vi tar de inrikespolitiska debatterna i andra sammanhang.

Anf. 102 Statssekreterare SARA MODIG:

Ordförande! Regeringens mål med den offentliga upphandlingen är att den ska vara effektiv, rättssäker och tillvarata konkurrensen på marknaden samtidigt som innovativa lösningar främjas och miljöhänsyn och sociala hänsyn beaktas. Jag lämnar över till min kollega Ulrika från finansén, så får hon svara lite mer detaljerat.

Anf. 103 Kanslirådet ULRIKA SJÖHOLM:

Jag kan komplettera med att säga att utöver det primära syfte som nämns i ståndpunkterna finns det en mängd andra mål som en upphandlande myndighet eller enhet behöver balansera i sin upphandling, precis som lyfts fram här. Vi har nu också en EU-lagstiftning med 50 olika rättsakter och olika mål där man använder offentlig upphandling för att främja de här målen. Det finns alltså vid sidan av. Det vi talar om nu är en möjliggörande lagstiftning. Det handlar om förfarandet i upphandlingslagstiftningen och att den ska göra det möjligt att ta de hänsyn som även regeringen vill främja.

Sedan kan jag också nämna att det här med att utestänga oseriösa och kriminella leverantörer är en prioritet för regeringen när det gäller offentlig upphandling. Det är också någonting som man har lyft fram i regeringens positioner och som man arbetar med även på flera andra sätt, till exempel med ett leverantörskontrollsystem.

Anf. 104 MATILDA ERNKRANS (S):

Det blir svårt att överblicka vad regeringen egentligen säger och driver när det står en sak i det skriftliga underlaget, statssekreteraren säger en annan och tjänstepersonen säger en tredje. För enkelhetens skull: Det här är som sagt en riktlinjedebatt. Vi förväntar oss att regeringen håller en regelrätt överläggning i finansutskottet så att man får koll på detta, men i det här skedet håller vi nog ändå fast vid att anmäla avvikande ståndpunkt i linje med det jag framförde i mitt tidigare inlägg.

Anf. 105 ORDFÖRANDEN:

Det finns även avvik från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Hur är det med Centern?

Anf. 106 ANNA LASSES (C):

Nej, jag gör bara ett medskick.

Anf. 107 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med avvikande ståndpunkter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet samt ett medskick från Centerpartiet.

Vad gäller formfrågan kommer vi att ta ställning när förslaget har kommit. Det kommer då att samrådas med riksdagen på sedvanligt sätt.

Anf. 109 ORDFÖRANDEN:

Bra. Med avvikande ståndpunkter från S, V och MP finns det alltså stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Förordningen om ett offentligt gränssnitt anslutet till informationssystemet för den inre marknaden för anmälan av utstationering av arbetstagare och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012. Jag älskar dessa koncisa rubriker som får en att förstå vad det handlar om!

Anf. 110 Statssekreterare SARA MODIG:

Herr ordförande! Jag ska inte upprepa alltihop eftersom du läste upp det, men det gäller alltså dagordningspunkt 7 om det så kallade e-formuläret.

Förhandlingen om förslaget har varit prioriterat av det polska ordförandeskapet och har hållit hög takt. Förslaget presenterades den 13 november 2024 och har förhandlats i rådsarbetsgruppen i slutet av 2024 och under våren 2025. Två behandlingar har ägt rum i Coreper.

Förslaget syftar till att

- bidra till en väl fungerande inre marknad genom att minska administrativa hinder för friheten att tillhandahålla tjänster
- underlätta medlemsstaternas övervakning av efterlevnaden av EU-lagstiftning som syftar till att säkerställa skyddet av utstationerade arbetstagares rättigheter
- stödja relaterat administrativt arbete mellan de nationella behöriga myndigheterna.

Det föreslås vara frivilligt för medlemsstaterna att använda sig av det offentliga gränssnittet.

Diskussionerna i rådet har främst fokuserat på

- förslagets ambition om undanröjande av hinder på den inre marknaden genom en minskning av administrativ börda
- standardformulärets utformning i förhållande till tillämpningsdirektivet och nationella behov och förutsättningar
- medlemsstaternas inflytande i kommittéförfarandet för den närmare utformningen av standardformuläret
- det offentliga gränssnittets funktionalitet och praktiska tillämpning.

Sverige har under förhandlingen verkat för att

- förslaget utformas på ett sätt så att det kan minska den administrativa bördan och främja fri rörlighet för tjänster inom ramen för det frivilliga systemet

- standardformulärets informationskategorier ska återspegla tillämpningsdirektivet
- den svenska arbetsmarknadsmodellen ska värnas
- förslaget även ska bidra till medlemsstaternas effektiva övervakning av utstationeringsregelverket och förhindrande av kringgående och missbruk.

Det polska ordförandeskapet har presenterat fem kompromissförslag. Ordförandeskapets senaste kompromissförslag var uppe för behandling på Coreper den 14 maj och fick där inte tillräckligt stöd. Det polska ordförandeskapet tar därför vidare frågan för behandling på rådsmötet den 22 maj för att få ett politiskt tryck på de medlemsstater som inte har kunnat ställa sig bakom kompromissförslaget, i syfte att få ett mandat från rådet genom allmän inriktning.

Regeringens bedömning är att det senaste förslaget är tillfredsställande, och den uppdatering av texten som kan komma i ett sent skede väntas inte avse frågor som ändrar regeringens ställningstagande. Regeringen välkomnar förslaget om ett frivilligt offentligt gränssnitt kopplat till IMI för anmälan av utstationering av arbetstagare samt rådets ansats, som säkerställer att användning är frivillig samtidigt som det bidrar till en väl fungerande inre marknad genom att minska den administrativa bördan.

Regeringen välkomnar att standardformulärets utformning återspeglar tillämpningsdirektivet och på ett effektivt sätt bidrar till en minskad administrativ börda vid anmälan om utstationering och därmed främjar fri rörlighet för tjänster. Regeringen anser att det är viktigt att kunna delta i de fortsatta förhandlingarna för att bevaka de förbättringar som har skett i texten och verka för vissa ytterligare förtydliganden om så krävs under kommande trepartssamtal.

Med utgångspunkt i den överlagda ståndpunkten och vad som däri anges om vikten av

- att fördjupa den inre marknaden, särskilt tjänstesektorn
- ett agerande under förhandlingarna i syfte att främja den fria rörligheten för tjänster och en minskad administrativ börda
- att värna den svenska arbetsmarknadsmodellen
- att förslaget ska bidra till en effektiv övervakning av EU-lagstiftningen i syfte att säkerställa skyddet av utstationerade arbetstagares rättigheter

föreslår regeringen att Sverige ställer sig bakom ett antagande av förslaget till rådets allmänna riktlinje.

Anf. 111 AIDA BIRINXHIKU (S):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för föredragningen!

Apropå förtydliganden: Det framgår av Regeringskansliets analys att ett tillägg har gjorts om möjlighet för tjänsteleverantörer att ladda upp vissa dokument om behöriga myndigheter så begär. Det är dock otydligt om informationen enkelt kan tillgängliggöras även för arbetsmarknadens parter.

Här skulle vi vilja få ett förtydligande av vad det är för information som åsyftas. Handlar det här bara om möjligheten att ladda upp dokument, eller handlar det om mer än så? Vad skulle i så fall konsekvenserna bli utifrån ett svenskt perspektiv? Vi vill naturligtvis att informationen ska vara lättillgänglig för parterna.

Sedan tycker vi att det är bra att det säkerställs att användningen förblir frivillig. Detta ska inte påverka det system vi har i Sverige, där det är arbetsmarknadens parter som övervakar villkoren för utstationerade arbetstagare. Vi tycker att det är viktigt att de medlemsstater som redan har välfungerande system för det här fortsatt ska kunna använda dem i enlighet med tillämpningsdirektivet.

Vi tycker också att det är viktigt att parterna och andra aktörer i själva efterlevnadsarbetet kan ta del av de här uppgifterna. Vi vill även poängtera att systemet, för dem som är med i det, ska kunna anpassa uppgifterna efter nationella behov inom ramen för tillämpningsdirektivet. Vi skulle vilja ha ett förtydligande om det även är regeringens bild.

Vi har egentligen ingen annan uppfattning än att regeringen ska rösta ja till förslaget till rådets allmänna riktlinje, men vi vill understryka att regeringen ska lyfta de här aspekterna och säkerställa att de finns med i den slutgiltiga produkten. Det vill vi få fört till protokollet.

Anf. 112 Statssekreterare SARA MODIG:

Jag ber min kollega från Arbetsmarknadsdepartementet att svara på frågorna.

Anf. 113 Departementssekreterare KARLIS LAPSA:

Precis som vi nämnde i näringsutskottet i går har det alltså kommit ett nytt förslag där det har förtydligats att funktionen för uppladdning av dokument är frivillig. Det finns dessutom en artikel som säger att information ska kunna delas med parterna. Där har vi tyckt att det kan förtydligas ytterligare att det även omfattar dokument, men vi har fått försäkringar om att det är ambitionen. Vi tycker därför att det kan vara viktigt att under trepartssamtalen fortsätta att verka för att det extra förtydligandet kommer in, men det omfattas ändå av artikeln.

Det tror jag var svar på frågan.

Anf. 114 AIDA BIRINXHIKU (S):

Låt mig bara få tydliggöra det hela: Är det regeringens avsikt att ändå fortsätta verka för det här?

Anf. 115 Departementssekreterare KARLIS LAPSA:

Ja, under trepartssamtalen. Det är dock en mindre fråga, för nu handlar det om att nå en allmän inriktning i rådet.

Anf. 116 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 8, Övriga frågor.

Anf. 117 Statssekreterare SARA MODIG:

Ordförande! Som framgår av den kommenterade dagordningen, som har skickats över inför dagens sammanträde, kommer flera övriga frågor att behandlas. Har EU-nämnden några frågor om dessa?

Anf. 118 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Jag har en fråga om den fjärde delpunkten, som tar upp förordningen om leksakers säkerhet. Det handlar ett starkare skydd mot skadliga kemikalier i leksaker, vilket såklart är väldigt välkommet.

Är det i detta förslag som man tänker sig övergångsregler som ska gälla i hela 54 månader, det vill säga i fyra och ett halvt år? Det framgår inte. Jag vill i så fall höra från regeringen om man kan agera för att förkorta tiden för övergångsreglerna. Vi vill att detta införs mer skyndsamt.

Anf. 119 Statssekreterare SARA MODIG:

Tack för frågan! Förslaget beaktar behovet av att ge företag tillräckligt mycket tid för att anpassa sig till de nya reglerna. Leksaksindustrin får därför 54 månader på sig att anpassa sig.

Anf. 120 JACOB RISBERG (MP):

Regeringen har alltså ingen annan syn än att det ska ta 54 månader?

Anf. 121 Statssekreterare SARA MODIG:

Nej.

Anf. 122 JACOB RISBERG (MP):

Kan man anmäla avvikande ståndpunkt här? Nej, jag förstod nästan det. Men jag får åtminstone fört till protokollet att vi är emot detta.

Anf. 123 ORDFÖRANDEN:

Eftervärlden svävar inte i ovisshet vad gäller Jacob Risberg hållning i sakfrågan.

Med det tackar vi för informationen. Vi tackar statssekreteraren med medarbetare för medverkan vid dagens EU-nämnd och önskar en trevlig helg.

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft: inre marknaden, industri, forskning och
innovation samt rymdfrågor den 29 november 2024

Återrapport från informellt ministermöte den 10–11 mars 2025
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
konkurrenskraft: inre marknaden, industri, forskning och innova-
tion samt rymdfrågor den 22–23 maj 2025

Anf. 124 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statssekreterare Maria Nilsson välkommen och börjar med en
återrapport.

Anf. 125 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Ordförande! Jag har inget att rapportera från mötena utöver det som
finns i de rapporter som EU-nämnden har fått.

Anf. 126 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 9, Halvtidsutvärdering av Horisont
Europa: tillvaratagna erfarenheter och framåtblickande mot nästa
ramprogram för forskning och innovation (tionde ramprogrammet).

Anf. 127 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Ordförande! Debatten på KKR den 23 maj syftar till att inhämta
synpunkter på halvtidsutvärderingen av EU:s ramprogram Horisont
Europa, som kommissionen presenterade den 30 april.

Horisont Europa är budgetmässigt världens största forskningssatsning
med ungefär 95,5 miljarder euro för åren 2021–2027. Sverige är en
framgångsrik aktör i programmet och innehar en åttondeplats i rankningen
av europeiska bidragsmottagare. Förutom inflödet av pengar till Sverige,
som ligger på omkring 3,5 miljarder svenska kronor om året, ger Horisont
Europa forskarna tillgång till bland annat internationellt ledande
kompetens och forskningsinfrastrukturer i andra länder.

Sedan starten av Horisont Europa 2021 har över 15 000 projekt
beviljats stöd med en samlad budget på över 43 miljarder euro.

Halvtidsutvärderingen visar på flera positiva preliminära resultat av de
projekt som finansierats via programmet men även på behovet av
förbättringar. Utvärderingsresultaten kommer att medföra justeringar i
kommande arbetsprogram och insatser. Bland annat föreslås enklare
processer för att söka medel för projekt och för att genomföra projekt.
Kommissionen ska även göra riktade investeringar och skapa enklare
vägar för att ta forskningsresultat till marknaden och därmed bidra till att
stärka EU:s innovationsförmåga.

De vägledande frågorna i underlaget till debatten på KKR inkluderar
vilka resultat från halvtidsutvärderingen som anses särskilt viktiga för den
återstående genomförandeperioden av programmet och för utformningen
av nästa ramprogram för forskning och innovation inom EU.

Vidare kommer det att diskuteras hur deltagandet av små och medelstora företag i ramprogrammet kan underlättas och påskyndas. Slutligen kommer det även att diskuteras hur man ser på den aviserade nya rollen för Europeiska innovationsrådet i att stödja teknik med dubbel användning inom Horisont Europa och om denna nya inriktning bör vara en fortsättning av EU:s ramprogram för forskning och innovation efter 2027, bortsett från förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram och dess program.

Ni har fått förslaget till svensk ståndpunkt skriftligt och i dess helhet.

Anf. 128 JACOB RISBERG (MP):

Jag har en fråga, men det är kanske ett gränsfall till vad vi får ta upp här i EU-nämnden.

Vi fick höra att Sverige ligger på åttonde plats när det gäller medel från Horisont Europa. Jag har fått uppfattningen att vi ligger lägre än våra nordiska grannar och EU-snittet både vad gäller söktryck och beviljandegrad. Stämmer det? Finns det något vi kan göra åt det?

Det här är kanske inte en fråga för EU-nämnden, men jag skulle gärna vilja få detta förtydligat.

Anf. 129 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! EU borde gå mot att bli en mer fördjupad forsknings- och innovationsunion, inte minst för att stärka konkurrenskraften och skapa ett starkare samhälle. Min fråga gäller den halvtidsutvärdering som nu görs och som diskussionen ska handla om. Är det regeringens bedömning att man kan utläsa att det går åt en sådan riktning? Eller finns det, alldeles oavsett, inget värde i att Sverige i diskussionen och riktlinjedebatten är så pass framåtsyftande att man lyfter in detta perspektiv?

Anf. 130 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Tack för frågorna!

Mycket av det ledamoten Risberg efterfrågar finns att läsa om i forsknings- och innovationspropositionen, som kommer att debatteras i kammaren nästa vecka. I den finns ett helt avsnitt om hur Sverige kan bli bättre, det vill säga att fler forskare söker medel från EU och att beviljandegraden ökar. Det här är absolut ett prioriterat mål för den här regeringen, inte minst vad gäller ERC inom pelare ett.

Jag uppfattade att ledamoten Ernkran's fråga handlade om hur regeringen ser på halvtidsutvärderingen och om regeringen stöder riktningen.

Vi ser att mycket av det som lyfts fram i halvtidsutvärderingen är sådant vi kan hålla med om. Vi pekar särskilt på behovet av att förbättra och framför allt förenkla ansökningsförfarandet och att möjliggöra för små och medelstora företag att ta del av de olika satsningarna. Det är ett sätt att hantera och stänga det innovationsgap som en rad rapporter under hösten har visat på.

Anf. 131 MATILDA ERNKRANS (S):

Ordförande! Det var kanske inte riktigt svar på min fråga, men jag ska inte anmäla någon avvikande ståndpunkt. Jag vill dock göra ett medskick.

Det vore mycket lämpligt i en diskussion och riktlinjedebatt, när man samtalat om halvtidsutvärderingen och Horisont Europa, att Sverige som land lyfter in perspektivet att det är viktigt att EU går mot att bli en fördjupad forsknings- och innovationsunion för att stärka vår konkurrenskraft och kunna bygga ett starkare samhälle.

Jag tänker som sagt inte anmäla avvikande ståndpunkt, utan det får bli ett medskick.

Anf. 132 ORDFÖRANDEN:

Med detta medskick konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10, Rådets rekommendation om den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet 2025–2027.

Anf. 133 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Ordförande! Under de senaste åren har Europeiska forskningsområdet, ERA, vid flera tillfällen varit föremål för överläggning med EU-nämnden, senast inför KKR:s möte i november 2024. Genom att främja ett enat forskningsområde stärker ERA Europas och Sveriges konkurrenskraft på den globala marknaden och möjliggör internationella samarbeten som driver innovation och utveckling. Dessutom bidrar ERA till ekonomisk tillväxt och socialt mervärde genom att lösa samhällsutmaningar och ge svenska forskare tillgång till större resurser och finansiering.

I slutet av februari publicerade Europeiska kommissionen ett förslag till en rådsrekommendation om den politiska agendan för det europeiska forskningsområdet för 2025–2027. Förslaget följer den tidigare agendan som löpte från 2022 till 2024 och ska fungera som en treårig färdplan för utvecklingsmål i det europeiska forskningsområdet.

Agendan omfattar elva strukturpolitiska insatser och åtta konkreta åtgärder som syftar till att stärka Europas forskning och innovation genom ökat samarbete, effektivare system och bättre genomslag.

De strukturpolitiska insatserna är långsiktiga och avser att integreras i medlemsstaterna och EU:s FoU-system medan åtgärderna är mer avgränsade och ska leverera konkreta resultat inom tre år. Både insatser och åtgärder ska genomföras på frivillig basis, vilket ger medlemsstaterna flexibilitet att välja vilka delar de deltar i.

Rekommendationen lyfter behovet av fri rörlighet, talangattraktion, konkurrenskraft och samhällsnytta samt nödvändiga reformer och investeringar, såsom 3-procentsmålet. Enligt rekommendationen ska genomförandet ske i bred dialog med relevanta aktörer, och uppföljningen ska baseras på en gemensam övervakningsmekanism.

Anf. 134 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 11, Slutsatser om artificiell intelligens inom vetenskap.

Anf. 135 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Ordförande! Förslaget till rådsslutsatser initierades av Polens ordförandeskap mot bakgrund av von der Leyens förslag att göra artificiell intelligens säkrare och mer tillförlitlig samtidigt som riskerna med tekniken hanteras.

AI har blivit en central fråga inom många olika politikområden även i Sverige. Regeringen har betonat AI:s potential att lösa samhällsutmaningar och har inkluderat det som en viktig del i den senaste forsknings- och innovationspropositionen.

I förslaget till rådets slutsatser betonas AI:s omfattande påverkan på forskning och dess betydelse för Europas excellens inom området. Vikten av internationellt samarbete och partnerskap lyfts liksom områdets roll i innovation och konkurrenskraft.

EU uppmanas att utveckla en strategi för ansvarsfull AI-användning, stödja tvärvetenskaplig forskning och förbättra de tekniska resurser som behövs för AI. Förslaget om ett nytt forskningsråd, EU AI Research Council, stöds i rådsslutsatserna liksom sektorsspecifika färdplaner och bättre samordning mellan den europeiska och den nationella nivån. Slutligen lyfts behovet av rättvis AI-tillgång, talangutveckling och icke-diskriminerande teknik.

Förhandlingarna om rådsslutsatserna har pågått sedan mitten av februari. Flera länder har betonat säkerhetsaspekter, och Sveriges förslag om robusta säkerhetsåtgärder för att skydda känslig information har välkomnats.

Vidare har vikten av tillgången till kompatibla återanvändbara data för AI lyfts fram. Sverige har bland annat fått med en paragraf om AI inom vetenskapliga publikationer med fokus på transparens, upphovsrätt och forskarnas rättigheter.

Anf. 136 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för föredragningen!

Jag har egentligen inga synpunkter på innehållet. Jag tycker nog att kommissionen är ganska bra vad gäller sin bedömning.

Vi ser vad AI kan bidra till inom forskningen. Men jag skulle gärna vilja se någonting om forskningen om AI och AI:s konsekvenser.

Det handlar bland annat om de klimat- och miljörisker som eventuellt kommer ju mer AI vi använder. Det handlar om utvinning av sällsynta metaller, arbetsförhållanden för dem som håller på med detta, återvinning av material från elektronikgods, kylsystem, elbehov och framför allt etiska frågor i samband med insamlingen av data.

Jag skulle vilja se mer satsning på att man inte bara talar om hur AI kan användas utan också om vad det finns för andra konsekvenser när vi blir alltmer beroende av AI. Den delen av forskningen skulle jag vilja se att man lyfter upp mer.

Anf. 137 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Det tangeras i detta. Man pekar på etiska överväganden, och så vidare. Det uppfattar jag ändå kan tangera det ledamoten är ute efter.

I övrigt tror jag att det är uppenbart att vi kommer att behöva forska betydligt mer om AI, olika aspekter och olika dimensioner av AI, och dess användning och konsekvenser.

Anf. 138 ORDFÖRANDEN:

Med det konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Nämnden rör sig ut i rymden. Vi kommer till dagordningspunkt 12, Slutsatser om användning av satellitdata, särskilt från jordobservationskonstellationer för civilskydd och krishantering.

Anf. 139 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Ordförande! Rådsslutsatserna betonar att utmaningar kopplade till klimatförändringar, naturkatastrofer och humanitära kriser kräver ökat samarbete inom EU för att effektivt använda data från jordobservationssatelliter.

Förslaget förespråkar ökad samordning av snabb tillgång till satellitdata. Särskilt lyfts EU:s flaggskeppsprogram Copernicus fram för miljöövervakning och katastrofhantering.

Förslaget anger att AI spelar en avgörande roll för en snabb analys av stora datamängder för att möjliggöra identifiering av risker.

Särskilt betonas vikten av algoritmer för maskininlärning för att identifiera potentiella hot, liksom ett robust ramverk för att säkra att AI-lösningar respekterar etiska och legala ramar.

Förslaget rekommenderar att om nödvändigt etablera standarder och stödjande initiativ för att harmonisera procedurer inom unionen och anger vikten av lösningar som ytterligare säkrar att känsliga data skyddas mot möjliga attacker.

Förslaget har behandlats inom rådsarbetsgruppen för rymd och godkändes på teknisk nivå den 3 april. Godkännande av rådsslutsatsen planeras att ske på KKR den 23 maj.

Regeringen föreslår att Sverige ska ställa sig bakom godkännandet av rådets slutsatser.

Anf. 140 MARKUS SELIN (S):

Ordförande! Jag har ingen avvikande ståndpunkt. Men jag har tagit upp denna fråga tidigare i EU-nämnden.

Jag vill betona vikten av tillgång till gemensamma europeiska satellitdata. Här har Sverige mycket bra förutsättningar att bidra till helheten.

Den värld vi nu lever i med någon typ av offentlig-privat samverkan i USA har gett ett mycket oangenämt beroendeförhållande till en, och endast en, amerikansk entreprenör. Den kan direkt bli en part och ha en partsinlaga i rådande krig mellan Ryssland och Ukraina. Det är mitt tillägg.

Anf. 141 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Nästa är dagordningspunkt 13, Rymdbaserade data för att öka motståndskraften, säkerheten och krishanteringen i EU.

Anf. 142 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Ordförande! Det är ett åsiktsutbyte som kommer att ske med denna rubrik vid nästa möte.

Diskussionsunderlaget lyfter fram dels de fördelar som ett förstärkt utnyttjande av rymdbaserade data kan ha för förbättrad och mer samordnad kris- och katastrofhantering i EU, dels de utmaningar som till exempel datainteroperabilitet, cybersäkerhet och AI innebär för att fullt ut dra nytta av de potentiella fördelarna.

Syftet med riktlinjedebatten är därför att utbyta erfarenheter om hur rymdbaserade data kan användas för att stärka EU:s civila beredskap, säkerhet, hållbarhet samt krishantering.

Utgångspunkten för åsiktsutbytet är rådsslutsatserna om användning av jordobservationsdata för civilskydd och krishantering.

I diskussionsunderlaget ställs två frågor som förväntas vara vägledande för rymdministrarnas diskussion.

1. Hur medlemsstaterna kan förbättra koordinering och gränsöverskridande samarbete för att säkerställa effektiv och säker användning av jordobservationsdata för krishantering och skydd av kritisk infrastruktur på EU-nivå.

2. Hur EU kan använda rymdbaserad teknik för att förstärka krishantering och förbättra koordineringen mellan medlemsstaterna och privata aktörer och därigenom öka säkerhet och resiliens för medborgare och kritisk infrastruktur givet det nya geopolitiska landskapet.

I diskussionerna avser regeringen bland annat att framhålla vikten av de europeiska rymdprogrammen ska ges största möjliga samhällsnytta. Det innebär bland annat möjligheten att bidra till Agenda 2030, att värna nationell säkerhet samt att sekretess, säkerhetsskydd och skyddet för den personliga integriteten upprätthålls.

Regeringen menar att AI ska användas för att mer effektivt bearbeta de enorma datamängder som satelliter genererar och att samordning mellan olika aktörer i EU och i medlemsstaterna om utveckling av gemensamma standarder ska uppmuntras i syfte att nå mer samhällsnytta och bättre motståndskraft i EU. Jag stannar där.

Anf. 143 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Nästa är dagordningspunkt 14, Övriga frågor.

Anf. 144 Statssekreterare MARIA NILSSON:

Jag har inget att tillägga på övriga frågor.

Anf. 145 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar så mycket för deltagande vid dagens EU-nämnd.

Jag tror inte att vi kommer att få möjlighet att träffa statsrådet Johan Pehrson någon mer gång i det här sammanhanget, vad det ser ut.

Jag vill från EU-nämndens sida skicka med statssekreteraren och medarbetarna vårt stora tack för samarbetet och lyckönskningar framöver.

Statsrådet är på resa med Hans Majestät till Japan, vilket han meddelade när statssekreteraren skulle komma. Han kände också ett behov av att förtydliga att detta skedde i tjänsten, vilket vi såklart uppskattar, så att vi vet att det inte är en nöjesresa.

Vi tackar så mycket, och vi önskar trevlig helg.

Innehållsförteckning

2024/25:32

16 maj

§ 1 Utrikesfrågor	1
Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	1
Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 4 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	1
Anf. 5 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 6 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	1
Anf. 7 VICE ORDFÖRANDEN	2
Anf. 8 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	2
Anf. 9 VICE ORDFÖRANDEN	2
Anf. 10 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	2
Anf. 11 ALEXANDRA VÖLKER (S)	3
Anf. 12 JACOB RISBERG (MP)	4
Anf. 13 ANDERS EKEGREN (L)	4
Anf. 14 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	4
Anf. 15 ANNA LASSES (C)	5
Anf. 16 JACOB RISBERG (MP)	6
Anf. 17 VICE ORDFÖRANDEN	6
Anf. 18 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	6
Anf. 19 VICE ORDFÖRANDEN	6
Anf. 20 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	7
Anf. 21 ALEXANDRA VÖLKER (S)	8
Anf. 22 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	9
Anf. 23 ANNA LASSES (C)	10
Anf. 24 JACOB RISBERG (MP)	11
Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	12
Anf. 26 ORDFÖRANDEN	15
Anf. 27 ANNA LASSES (C)	15
Anf. 28 JACOB RISBERG (MP)	15
Anf. 29 ORDFÖRANDEN	16
Anf. 30 ALEXANDRA VÖLKER (S)	16
Anf. 31 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	18
Anf. 32 ARIN KARAPET (M)	19
Anf. 33 JACOB RISBERG (MP)	20
Anf. 34 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	20
Anf. 35 ANNA LASSES (C)	21
Anf. 36 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	21
Anf. 37 ORDFÖRANDEN	22

Anf. 38	JACOB RISBERG (MP)	22
Anf. 39	ANNA LASSES (C)	22
Anf. 40	ALEXANDRA VÖLKER (S)	22
Anf. 41	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 42	Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M)	23
Anf. 43	ORDFÖRANDEN	23
§ 2	Utrikesfrågor – försvar	24
Anf. 44	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 45	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	24
Anf. 46	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 47	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	24
Anf. 48	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 49	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	24
Anf. 50	MARKUS SELIN (S)	25
Anf. 51	ANDERS EKEGREN (L)	26
Anf. 52	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	26
Anf. 53	ORDFÖRANDEN	27
Anf. 54	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	27
Anf. 55	MARKUS SELIN (S)	28
Anf. 56	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	30
Anf. 57	JACOB RISBERG (MP)	30
Anf. 58	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	30
Anf. 59	Ämnesrådet ELLINOR EDVARDSSON	31
Anf. 60	ORDFÖRANDEN	31
Anf. 61	Försvarsminister PÅL JONSON (M)	31
Anf. 62	ORDFÖRANDEN	32
§ 3	Konkurrenskraftsfrågor	33
Anf. 63	ORDFÖRANDEN	33
Anf. 64	Statssekreterare SARA MODIG	33
Anf. 65	ORDFÖRANDEN	33
Anf. 66	Statssekreterare SARA MODIG	33
Anf. 67	AIDA BIRINXHIKU (S)	34
Anf. 68	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	34
Anf. 69	JACOB RISBERG (MP)	34
Anf. 70	Statssekreterare SARA MODIG	35
Anf. 71	MARKUS KALLIFATIDES (S)	35
Anf. 72	ANDERS EKEGREN (L)	35
Anf. 73	ORDFÖRANDEN	36
Anf. 74	ANDERS EKEGREN (L)	36
Anf. 75	ORDFÖRANDEN	36
Anf. 76	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	36
Anf. 77	AIDA BIRINXHIKU (S)	36
Anf. 78	JACOB RISBERG (MP)	36
Anf. 79	Statssekreterare SARA MODIG	36
Anf. 80	ORDFÖRANDEN	37
Anf. 81	AIDA BIRINXHIKU (S)	37
Anf. 82	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	37
Anf. 83	JACOB RISBERG (MP)	37
Anf. 84	ORDFÖRANDEN	37
Anf. 85	Statssekreterare SARA MODIG	37

Anf. 86 ANNA LASSES (C).....	38
Anf. 87 JACOB RISBERG (MP).....	38
Anf. 88 AIDA BIRINXHIKU (S)	38
Anf. 89 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	38
Anf. 90 Statssekreterare SARA MODIG	39
Anf. 91 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	39
Anf. 92 Statssekreterare SARA MODIG	39
Anf. 93 ORDFÖRANDEN.....	39
Anf. 94 Statssekreterare SARA MODIG	39
Anf. 95 ORDFÖRANDEN.....	40
Anf. 96 Statssekreterare SARA MODIG	40
Anf. 97 MATILDA ERNKRANS (S).....	40
Anf. 98 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	41
Anf. 99 ANNA LASSES (C).....	42
Anf. 100 JACOB RISBERG (MP).....	42
Anf. 101 ORDFÖRANDEN.....	43
Anf. 102 Statssekreterare SARA MODIG	43
Anf. 103 Kanslirådet ULRIKA SJÖHOLM.....	43
Anf. 104 MATILDA ERNKRANS (S).....	43
Anf. 105 ORDFÖRANDEN.....	43
Anf. 106 ANNA LASSES (C).....	43
Anf. 107 ORDFÖRANDEN.....	43
Anf. 108 Statssekreterare SARA MODIG	44
Anf. 109 ORDFÖRANDEN.....	44
Anf. 110 Statssekreterare SARA MODIG	44
Anf. 111 AIDA BIRINXHIKU (S)	45
Anf. 112 Statssekreterare SARA MODIG	46
Anf. 113 Departementssekreterare KARLIS LAPSA	46
Anf. 114 AIDA BIRINXHIKU (S)	46
Anf. 115 Departementssekreterare KARLIS LAPSA	46
Anf. 116 ORDFÖRANDEN.....	46
Anf. 117 Statssekreterare SARA MODIG	47
Anf. 118 JACOB RISBERG (MP).....	47
Anf. 119 Statssekreterare SARA MODIG	47
Anf. 120 JACOB RISBERG (MP).....	47
Anf. 121 Statssekreterare SARA MODIG	47
Anf. 122 JACOB RISBERG (MP).....	47
Anf. 123 ORDFÖRANDEN.....	47
§ 4 Konkurrenskraftsfrågor	48
Anf. 124 ORDFÖRANDEN.....	48
Anf. 125 Statssekreterare MARIA NILSSON	48
Anf. 126 ORDFÖRANDEN.....	48
Anf. 127 Statssekreterare MARIA NILSSON	48
Anf. 128 JACOB RISBERG (MP).....	49
Anf. 129 MATILDA ERNKRANS (S).....	49
Anf. 130 Statssekreterare MARIA NILSSON	49
Anf. 131 MATILDA ERNKRANS (S).....	49
Anf. 132 ORDFÖRANDEN.....	50
Anf. 133 Statssekreterare MARIA NILSSON	50
Anf. 134 ORDFÖRANDEN.....	50
Anf. 135 Statssekreterare MARIA NILSSON	51

Anf. 136	JACOB RISBERG (MP)	51
Anf. 137	Statssekreterare MARIA NILSSON	51
Anf. 138	ORDFÖRANDEN	52
Anf. 139	Statssekreterare MARIA NILSSON	52
Anf. 140	MARKUS SELIN (S)	52
Anf. 141	ORDFÖRANDEN	52
Anf. 142	Statssekreterare MARIA NILSSON	52
Anf. 143	ORDFÖRANDEN	53
Anf. 144	Statssekreterare MARIA NILSSON	53
Anf. 145	ORDFÖRANDEN	53